

370

2025 lapkritis #156

„ELNIO RAGO MIŠKAS“:
REIKIA GYVENTI, KAD
BŪTŲ APIE KĄ DAINUOTI

AKTORIUS
ŠARŪNAS
ZENKEVIČIUS:
NETEISIU SAVO
PERSONAŽŲ

ODA KAIP DROBĖ:
JAPONIŠKOS
TATUIRUOTĖS
LIETUVOJE

NIUJORKAS
VILNIUJE, ARBA
APIE SALSA, IR
JOS SESERIS

NAUJOS GALIMYBĖS KULTŪRAI

SUŽINOK DAUGIAU

KŪRYBIŠKA EUROPA
2021-2027

DIDŽIOJI KULTŪROS PAMOKA

Rašė Jurgita Kviliūnaitė Dogan

Atrodo, kad valdančioji koalicija pralaimėjo dar vieną svarbų mūšį kovoje su nepaklusnia kultūros bendruomene, išdrįsusi stoti skersai kelio priešaringai vertinamos partijos „Nemuno aušra“ (NA) invazijai į Kultūros ministeriją (KM).

Iš pradžių – į ministrus, paskui – į viceministrus buldozeriu stumti NA atstovai buvo sėkmingai išbrokuoti dėka žurnalistų, kurie iš interneto lobynų ir kitų šaltinių nenuilsdami kantriai traukė ir visuomenei serviravo kandidatų biografijų nepuošiančius faktus (pavyzdžiui, santykius su rusiška sekta) ir iškalbingus vaizdo įrašus (ko verti kadrai iš pirtelės ar „Olialia“ mergaičių fotosesija su skambučiais Aliksandro Lukašenkos sekretorei ar kas ji ten būtų!). Ką jau kalbėti apie nepatogius klausimus, į kuriuos žiniasklaida vertė atsakyti tiek kandidatus, tiek ir aukščiausiuose postuose įsitaisiusius valdančiųjų atstovus...

Suprantama, NA lyderis Remigijus Žemaitaitis žurnalistų uolumu neliko patenkintas. Per šios partijos pirmininko rinkimams skirtą partijos suvažiavimą „aušriečiai“ priėmė „žiniasklaidą kaltinančią, dėl valdžios uzurpavimo perspėjančią rezoliuciją“. Juokinga ir graudu vienu metu, kad dėl suirutės šalyje populistinės partijos lyderis kaltina visus kitus (koalicijos partnerius, politinius oponentus, kultūrininkus, žurnalistus), tik ne save patį.

Lapkričio 7-ąją, t. y. praėjus maždaug pusantro mėnesio nuo protestų pradžios, miglą į akis apie kruopščią kandidatų į ministrus ir viceministrus atranką kultūrininkams pūtę socialdemokratai ištraukė dar vieną, bet, tiesą sakant, visai nenaują triušį iš skrybėlės ir į Kultūros ministerijos vadovo postą pasiūlė Vaidos Aleknavičienės kandidatūrą. Ši pavardė buvo viešai minima dar tik pradėjus formuoti dvidešimtąjį ministrų kabinetą, kai paaiškėjo, kad prezidentui Gitanui Nausėdai kažkodėl nebetinka devynioliktosios Vyriausybės kultūros ministras Šarūnas Birutis, kuriam teko šias pareigas eiti ne tik prie Gintauto Palucko, bet ir Algirdo Butkevičiaus premjeravimo laikais. Tad kyla natūralus

klausimas: jeigu tinkamą kandidatę jau turėjo, kam reikėjo ieškoti sliekų... „Nemuno dumblių“ (ačiū Vytautui Landsbergiui už gerokai taiklesnį nei originalas populistų partijos pavadinimą)?

Tik Dievas, *socdema* ir galbūt dar G. Nausėda žino, kam buvo reikalinga ir kodėl taip ilgai tęsėsi ši tragikomedija su KM. Juolab kad senoji naujoji kandidatė į ministrus V. Aleknavičienė iš karto pareiškė, kad NA atstovų jos ministerijoje tikrai nebus.

Regis, nuo politikų melo pavargusi kultūros bendruomenė net ir po V. Aleknavičienės delegavimo į KM pasitikėti socialdemokratais bent jau kol kas nežada arba turi naujų tikslų, kurių siekti įkvėpė dabartinių valdančiųjų diletantizmas, mat protesto akcijos ir renginiai nesibaigė. Prie prezidentūros iki šiol kantriai stovi kultūros sargybiniai (tęsiasi akcija „Aš (at)stovėsiu iki galo. O tu?“), o lapkričio 21 d. Vilniuje vyks finalinis Kultūros asamblėjos protesto mėnesio „Mes esame kultūra“ mitingas „Kokios valstybės mes norime?“, prie kurio jungsis ir kitų sektorių atstovai.

Mano įsitikinimu, tebesitęsiantis kultūros protestas ne tik aktualizavo kultūros reikšmę mūsų valstybei, cituojant vieną iš protesto lyderių Gintarę Masteikaitę. Tai kartu ir puiki kultūros bendruomenės pamoka visuomenei, kurioje mokomės sąžiningumo, kantrybės, budrumo, pilietiškumo, empatijos, kritinio mąstymo ir pan. Kitaip tariant, tų dalykų, apie kuriuos gyvenimui vis gerėjant jau buvome pamirštantys.

Grįžkime nuo politikos prie žurnalo temų. Šiame numeryje rasite: interviu su naujame Igno Jonyno filme „Siena“ nusifilmavusiu aktoriumi Šarūnu Zenkevičiumi ir pokalbį su grupės „Elnio Rago Miškas“ vyrukais. Dar kalbinome tatuiruočių meistrą Edgarą Tkačenką. Tradiciškai pateikiame naujų muzikos albumų apžvalgą, taip pat publikuojame mados ekspertų įžvalgas apie žinomų mados namų atsinaujinimą ir Tomo Ivausko laišką iš Ukrainos apie Lietuvos menininkų veiklas karo alinamoje šalyje.

Gero skaitymo!

NUMERIO BENDRADARBAI:

JONAS BRAŠKYS
KLAUSO MUZIKA,
KAD JUMS NEREIKĖTŲ

STEFANIIA DUSHKEVICH
MADOS IR DIZAINO
SRITIES TYRINĖTOJA

TOMAS IVANAUSKAS
LAIŠKARAŠYS IŠ UKRAINOS

KRISTINA STANKEVIČIŪTĖ
MOKSLŲ DAKTARĖ,
MADOS MITŲ ATSKLEIDĖJA

TOMA VIDUGIRYTĖ
PAŽENGUSI
MELOMANĖ

Viršelyje – muzikos grupė „Elnio Rago Miškas“.
Ryčio Šeškaitio nuotrauka.

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

Žurnalo „370“ veiklai 2025 m. „Medijų rėmimo fondas“ skyrė 19 469 Eur. Projekto „Kultūros ir meno gidas jaunimui 2025“ įgyvendinimui skirta 30 000 Eur.

+

370
ISSN 2029-7408
370.diena.lt

Vyriausioji redaktorė
Jurgita Kviliūnaitė Dogan
370@kaunodiena.lt

Maketavimas
Vaida Dosinienė

Reklamos skyrius
Erika Nakutienė
+370 698 20578
e.nakutiene@kaunodiena.lt

Leidėjas
UAB „Sunra“

Spaudė
UAB „Polska Press Sp. zo.o“
Tiražas
13 500

370 už reklamų turinį neatsako
#156, lapkritis, 2025
Reklaminiai straipsniai
žymimi **OZE**

+

+

Kalbino Toma Vidugirytė

Kai alternatyviosios muzikos grupė „Elnio Rago Miškas“ išeina į sceną, melancholija susipina su energija, o nuoširdumas – su švelnia ironija. Šiemet grupė pristatė savo trečiąjį albumą „Po Oda“, kurio dainose – naujas skambesys ir šokių pulsas, užvaldantis nuo pirmų akordų. Kalbamės su grupės nariais Linu Ramanausku, Bogdanu Čikarda ir Žilvinu Ališausku apie kūrybos posūkius ir naują grupės etapą, išėjus gitaristui Šarūnui Vaičiuliui.

„ELNIO RAGO MIŠKAS“: REIKIA GYVENTI, KAD BŪTŲ APIE KĄ DAINUOTI

– Esate pasakoję apie pavadinimo kilmę ir minėję, kad jis turi savotišką praeikimą, t. y. tam tikrų sąsajų. Pavadinime jaučiama romantika, muzikoje tarsi turėtų skambėti folkloro ir etnografiniai motyvai, tačiau grojate trankią muziką. Ar yra nutikę keistų istorijų dėl šio, pavadinkime, neatitikimo?
Bogdanas: Visi mano draugai, kurie dar nėra girdėję mūsų muzikos gyvai, galvoja, kad grojame *folka*.

Žilvinas: Prieš keletą metų per Jonines sulaukėme net trijų pasiūlymų groti skirtingų miestelių šventėse, vykusiose tą pačią dieną. Bandėme suderinti, kad spėtume visur, bet atstumai tarp miestelių buvo per dideli, tad teko pasirinkti vieną. Kai atvykome ir pamatėme, kad scena dalysimės su vietiniu folkloro ansambliu ir tautinių šokių kolektyvu, pasidarė aišku, kad organizatoriai pavadinimą perskaitė, bet nepasidomėjo, kokią muziką grojame.

Linas: Buvome ir vaidilučių kviečiami ant scenos per Jonines, ir fotosesijoje prie traktoriaus dalyvavome. Kartą net kažkokioje pajūrio šventėje gavome apmokėjimą benzinu – tiesiai iš kanistro. Keisčiausias jausmas – lipti į sceną po vietinių chorų pasirodymų ir groti aštriomis gitaromis ne pačius linksmiausius tekstus. Manau, organizatoriai tikėjosi, kad visos mūsų dainos skambės kaip „Žvaigždė“ ir po koncerto ne visi likdavo maloniai nustebę.

– Ar esate bandę kurti muziką, įtraukdami folkloro ar etnografinių motyvų? Kodėl? Kiek esate eksperimentavę su skirtingais stiliais ir elementais?
Bogdanas: Man *folkas* niekada nebuvo artimas.

Žilvinas: Pirmaisiais grupės metais buvo bandymų eiti gal ne tiek į etnografinius motyvus, kiek į kažką panašaus. Atsimenu, buvo idėjų parašyti ką nors

panašaus į tai, ką tuo metu grojo, pavyzdžiui, „Girių Dvasios“. Į tą pusę taip ir nenuėjome, bet atsirado kūrinių kaip „Šaknim į pragarą“ ar „Aukso sodai“, kurie turi šiokių tokių *folkiškų* atspalvių.

Buvo ir toks epizodas, kai su tuomečiu gitaristu Šarūnu pamatėme turkišką savadarbį instrumentą *yaybahar* ir bandėme jį pasigaminti patys. Jo skambesys – labai unikalus ir puikiai išsivaizdavome skambant kai kuriuose savo kūriniuose. Deja, projektas taip ir liko neįgyvendintas.

Linas: Grupėje buvo (ir šiek tiek vis dar yra) tam tikra stigma – nenorime užsilikti bardų laikuose. Dėl to stengėmės atsitraukti nuo pirmame albume pasikartojusių motyvų. Džiugu, kad su vėlesne kūryba šios stigmos mažėja, o eksperimentavimas stiliais, efektais, temomis ar net rašymo metodika tampa natūralus. Eksperimentai – nuolatine mūsų kūrybos ir gyvenimo dalis, teikianti daug įkvėpimo ir motyvacijos.

– Pranešime spaudai, pristatydami dainą „Spąstai“, minėjote, kad tai kūrinys apie vidinę kovą su savimi. Papasakokite išsamiau, apie ką ši daina. Kodėl būtent ji tapo tarsi jūsų naujo skambesio ir etapo pristatymu? Ir kodėl jos klipe pasirinkote keliauti po Vilniaus barus?

Bogdanas: Mes visi esame buvę ar vis dar esame įstrigę barų, alkoholio ar įvairių priklausomybių spąstuose. Lygiai taip pat – ir santykių spąstuose, iš kurių kartais nelengva ar net nesinori ištrūkti. Priklausomybės spąstai yra baisūs.

Žilvinas: „Spąstai“ – labai universalus terminas, kiekvienam galintis reikšti vis ką nors kita. Rašydamas tekstą labiau galvojau apie santykių temą, bet vėliau išgirdau iš klausytojų, kad jie dainą suprato visai kitaip – per savus spąstus. Todėl ir klipo idėja buvo pasirinkta tokia, kuri parodytų kitokius spąstus.

Pats kūrinys buvo vienas pirmųjų, kurio skambesys mums patiems pasirodė kitoks – mažiau plaukiantis, daugiau tarkuojantis.

Linas: „Spąstai“ gimė iš Šarūno idėjos, kurią vėliau dviese išvystėme iki formos, kurią galėjome parodyti visai grupei. Abu su Šarūnu esame nemaži postpanko gerbėjai ir, matyt, tuo metu buvo šio žanro klausymo fazė. Klausydamas daug tokios muzikos natūraliai pradėdi girdėti idėjų galvoje – belieka jas perkelti į instrumentą.

Kai baigėme dainą, labai ja didžiavomės – ją smagu tiek atlikti, tiek klausyti. Publikos reakcija irgi parodė, kad ei name tinkama kryptimi.

– **Kas buvo sudėtingiausia filmuojant klipą ir kas labiausiai įsiminė?**

Bogdanas: Žilvinui, matyt, išsiblaivyti. (Juokiasi.)

Linas: Apmokėti barų sąskaitas. (Juokiasi.)

Žilvinas: Vienas sudėtingiausių dalykų buvo įrangos problema. Tuo metu reikalingą filmavimo įrangą galėjo išnuomoti tik viena įmonė, tačiau ją jau buvo išnuomavusi kitam projektui. Tad teko improvizuoti ir patiems ieškoti sprendimų.

Galiausiai kamera buvo pritvirtinta prie paprasto trikojo, kuris buvo pririštas prie manęs operatoriaus kelnų diržu, o kad nenukristų, beveik visą laiką turėjau ją prilaikyti viena ranka. Nepadėjo ir tai, kad teko filmuoti viešose vietose – su visa įranga reikėjo dainuoti, judėti ir vaidinti. Rytas po filmavimo, švelniai tariant, irgi nebuvo lengvas.

– **Turite palyginti nedaug vaizdo klipų. Kodėl? Gal tiesiog šis formatas jums nėra artimas?**

Bogdanas: Jei turėtume daugiau pinigų, klipų būtų gerokai daugiau. Jei kas nors nori mums jų nebrangiai sukurti – prisidėkite prie videotekos plėtos. (Juokiasi.)

Žilvinas: Pirmas, klipai – brangus malonumas, jei nori juos padaryti kokybiškus. Antra, visada stengėmės vengti lėkštų, stereotipinių vaidybinių klipų. Esame ir tokį išbandę, bet galiausiai supratome, kad mums klipas turi būti dainos vizualinė išraiška. Jei tai reiškia šlaistytis po barus ar groti dėžėje – tebūnie. Tai mums daug įdomiau nei režisuotas klipas su dešimtimis aktorių ir ne iki galo aiškia istorija.

Linas: Klipai mums tikrai patinka – jie yra neatsiejama, muziką papildanti meno forma. Idėjų jiems niekada netrūksta.

Didžiausias iššūkis – finansai. Dažnai reikia sukti galvą, kaip įtilpti į biudžetą ar ko atsakyti, nes tai būtų per brangu ar per sudėtinga įgyvendinti. Kitas iššūkis – surinkti komandą, kuri padėtų įgyvendinti viziją. Žmonės negali dirbti už aciū prie daug laiko ir energijos reikalaujančių projektų. Tad kviečiame pirkti albumus ir ateiti į koncertus – taip padėdate mums kurti daugiau meno.

– **Kaip nusprendžiate, kuriai dainai verta kurti vaizdo klipą? Kaip gimsta klipų idėjos?**

Žilvinas: Esame bandę režisuoti savo klipą patys, bet greitai supratome, kad perteikti viziją kadruotėmis – atskiras mokslas ir talentas. Todėl pradėjome bendradarbiauti su režisieriais ir operatoriais, turinčiais išlavintą akį. Nuo tada viskas tapo gerokai lengviau.

Mums visada buvo svarbu leisti kitam menininkui interpretuoti mūsų kūrinį savaip. Kai atiduodi dainą ki-

tam kūrėjui, ji tarsi įkvepia naują meninį gyvenimą ir iš to gimsta kažkas visiškai unikalaus.

Linas: Paprastai klausimas, kurios dainos klipą kurti, nė nekyla. Pats kūrinys tarsi prašosi platesnio atskleidimo. Beveik visuose albumuose nesunkiai sutariame, kurios dainos tam tinkamiausios, o tai, tarp kitko, gana reta.

Idėjų kyla įvairiai. Dažniausiai iš emocijų, kurios aplanko klausantis dainos, ar iš minčių apie tai, ką reiškia žodžiai – tiek tiesiogine, tiek perkeltine prasme. Kartais jau klausant pirmuosius įrašų variantus galvoje ima formuotis vaizdai, judesiai, spalvos. Iš to ir gimsta vizija, kurią profesionalai vėliau paverčia realiu turiniu.

Sunkiausia dalis – atmesti idėjas, kurios artimos klisėms arba primena jau kieno nors įgyvendintus sumanymus.

– **Neseniai pristatėte savo trečiąjį albumą „Po Oda“, pasirodžiusį praėjus ketveriems metams po „A Downbeat Dream“ ir dvejiems po mini albumo „Daugiau šviesos“. Nuo ko priklauso laiko tarpai tarp jūsų albumų ir įkvėpimas kurti?**

Bogdanas: Laiko tarpai priklauso nuo gyvenimo. Suderinti keturių suaugusių žmonių laiką – nemenkas iššūkis. Kai vis dėlto pavyksta susitikti ir praleisti daugiau laiko kartu, tada ir gimsta nauji kūriniai.

Žilvinas: Stengiamės savęs neversti kurti. Nenorime stagnacijos, bet ir neišbaigtų kūrinių atiduoti klausytojams taip pat sau neleidžiame. Kartais vienai dainai išgryninti prireikia gerokai daugiau laiko nei kitai. Be to, atrodo, kad kartais reikia išgyventi kokių nors įvykių, kurie paskatintų kurti.

Linas: Kaip kolegos sakė – visi turime darbus, šeimas, draugus ir kitų hobijų, kurių nesinori prarasti, nes be šių dalykų ir kuriama muzika nebūtų tokia prasminga. Reikia gyventi, kad būtų apie ką dainuoti. Reikia ir valgyti, todėl nemažai laiko tenka skirti ne muzikinei veiklai. O, išleidus albumą, norisi juo pasidžiaugti – jį išgroti ir išjausti.

– **Papasakokite albumo „Po Oda“ istoriją. Kada pradėjote prie jo dirbti ir kokios temos jame atskleidžiamos?**

Bogdanas: „Po Oda“ prasidėjo nuo dainos „Spąstai“ – tai pirmas kūrinys, kurį sukūrėme, kai prisijungiau prie grupės. Kai A. Jukna paliko būgnų sostą, jį perėmiau aš ir iškart pradėjau mokyti visų iki tol grupės sukurtų dainų. Po daugybės koncertų tarp repetitijų ėmė rasti naujų idėjų. Pirmiausia – „Spąstai“, pasakui – „Pasroviui“, o tada dainos ėmė rasti viena po kitos.

Visos jos kurtos kartu. Bendrai vystėme idėjas iki kūrinių, kuriuos galite iš-

girsti naujoje mūsų plokštelėje. Būgnai ir bosas įrašyti vienu metu, tai bendram skambesiu suteikė gyvo pulsavimo. Daug kas sako, kad garsas pasunkėjo – man tai patinka, nes grupėje esu vienintelis sunkiosios muzikos gerbėjas. Kai kiti pasiūlo „sunkesnių“ idėjų, visada jas palaikau. Pavyzdžiui, dainos „Laiko“ kulminacijoje klausytojai išgirs pirmąją per beveik dešimt metų grupės istorijoje *double bass* partiją.

Temos albume įvairios – daugiausia apie asmeninius išgyvenimus. Nors jos pateikiamos per Žilvino prizmę, viskas pereina pro bendrą grupės filtrą, todėl dainos atspindi mūsų visų patirtis. Kiekvienas jas interpretuojame savaip, bet būtent dėl to jos visiems mums artimos. **Žilvinas:** Kai kurios idėjos sukiojosi studijoje daugiau nei metus, bet rimtai dirbti pradėjome po praėjusios vasaros sezono. Šis albumas atnešė naują požiūrį į kūrybos procesą. Anksčiau dažniausiai kas nors ateidavo su beveik užbaigta idėja, o likę nariai tiesiog prisidėdavo. Šį kartą viską kūrėme bendrai arba mažomis grupelėmis, todėl albumas – labai įvairiapusis.

Temos – klasika: meilė, dažniausiai nelaiminga. (Šypsosi.)

Linas: Šis albumas skamba labai gyvai. Labai laukiau, kol galėsime jį pagroti publikai. Kai kurias dainas buvome jau išbandę ankstesniuose koncertuose. Jei reikėtų pasilikti tik vieną mūsų albumą – rinkčiausi šį. Jis nuosirdžiausias emocijomis ir labiausiai išbulintintas muzikos prasme. Jaučiu, kad jame sudėti pastarųjų kelerių metų išgyvenimai – nuo bendrų koncertų, vakarėlių iki linksmybių ir skausmingų asmeninių patirčių.

– **Albumas žymi naują jūsų kūrybos etapą. Su juo kinta skambesys ir tikrai jaučiama, kad scenoje mėgaujatės šiuo pokyčiu. Kas padarė tam įtaką?**

Žilvinas: Pokyčiams įtakos turėjo ir pasikeitę nariai, ir naujas požiūris į kūrybą. Visada stengiamės nestovėti vietoje ir išbandyti ką nors naujo, tik ne visada tai pavykdavo perteikti taip įtaigiai. Šį kartą viskas įvyko natūraliai. Buvo jaučiamas kolektyvinis impulsas, kad laikas daugiau rėkti ir trepsėti. **Linas:** Be to, jau pabodo girdėti, kad mūsų muzika melancholiška ir skirta palinguoti. Visi esame iš tų, kurie koncertuose mėgsta pajudėti, pasitrinti minioje, pasistumdyti pečiais. Norėjosi šią energiją perteikti albume – užkurti vakarėlį, priversti *linguotojus* šokti, ploti ir, kaip sakome, visas klaidas vėl pakartoti.

– **Per albumo pristatymo koncertą „Kablyje“ pranešėte apie pokyčius – iš grupės išėjo gitaristas Š. Vaičiulis, o prisijungė Justas Žemaitis. Kaip įvyko šis**

pasikeitimas ir ką naujo Justas įneš į jūsų kūrybą ir pasirodymus?

Bogdanas: J. Žemaitis jau buvo su mumis scenoje – pernai per bendrą turą su grupe „Gruodis“ ir Kristijonu Ribaičiu. Jam mūsų muzika labai limpa, jis natūraliai jaučiasi. Nekantraujame pradėti kurti kartu.

Žilvinas: Justas, visų pirma, senas mūsų draugas, antra, senas mūsų klausytojas. Jam mūsų kūryba buvo pažįstama, todėl, kai Šarūnas nusprendė išeiti, daug įtikinėti nereikėjo. Visi norime pamatyti, kas bus toliau. Justas – be galo talentingas gitaristas, turintis kitokį požiūrį į kūrybą. Dėl to labai smalsu, kaip tai atsispindės naujame etape. Dar nežinome, koks bus rezultatas, bet žinome, kad bus gerai.

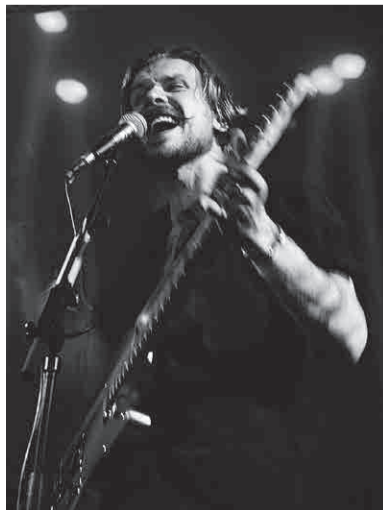
Linas: Justas puikiai atrodo scenoje ir natūraliai įsilieja į mūsų pasirodymų energiją. Be to, jis yra nuostabus gitaristas, turintis daug žinių, nuomonę ir nebijantis eksperimentuoti. Esu tikras, kad tai atsispindės mūsų naujuose kūriniuose. Visada džiaugiuosi, kai gaunu balso pranešimą su naujos dainos idėja ir užsidegimu kurti kartu.

– **Kokie tolesni planai? Ko dar galima iš jūsų tikėtis?**

Bogdanas: Kuo daugiau groti. Norime naujas dainas pristatyti kiekviename Lietuvos miestelyje, kuriame tik įmanoma, ir kartu su Justu kurti naują repertuarą. Tikiuosi greitai visus pamatyti mūsų koncertuose.

Žilvinas: Norime, kad naujas albumas gyventų – skambėtų tiek mūsų, tiek klausytojų ausinėse. Planuojame aktyviai groti, o tarp koncertų pradėti kurti naujas idėjas. Patirtis rodo, kad, pasikeitus nariui, kinta ir skambesys, todėl labai įdomu, kur mus nuves šis etapas. **Linas:** Bus daug rokenrolo, daug gerų vakarėlių, daug judesio ir skambesio. Pažadame padaryti viską, kad gerai praleistumėte laiką. Ateikite ir būkite pasiruošę šokti!

Pauliaus Žiziliausko nuotr.

AKTORIUS ŠARŪNAS ZENKEVIČIUS: NETEISIU SAVO PERSONAŽŲ

Kalbino Laisvė Radzevičienė

Sutikęs teatro ir kino aktorių Šarūną Zenkevičių gatvėje, niekaip neatpažintum ornitologo Viliaus, kurį jis suvaidino naujame kino režisieriaus Igno Jonyno filme „Siena“. Nėra juodos barzdos, šiek tiek daugiau kilogramų, nei reikėtų. Nėra nevilties akyse, kurią įžiebė personažo kelionė pamario keliais, vandenimis ir savo sielos labirintais.

[Redacted text block]

Po žmonos mirties ornitologas Vilius (akt. Š. Zenkevičius) vienas lieka auginti paauglę dukrą Urtę (akt. Urtė Povilauskaitė). Vieną dieną Vilius patrenkia nuo pasieniečių bėgantį kontrabandininką. Nusikaltėliai priverčia jį pervežti nelegalų krovinį. Kai užduotis įvykdyta, Viliui pasiūloma sekti ne tik migruojančius paukščius, bet ir per valstybės sieną gabenamas nelegalias siuntas. Suviliotas lengvų pinigų ir adrenalino, ornitologas įsitraukia į kontrabandininkų veiklą.

Kontrabandininkų vadeivą filme įkūnija garsi Lietuvos chorvedė Danguolė Beinarytė, ypatingas vaidmuo atiteko ir VDU docentui, vertėjui Viktorui Bachmetjevui. Filme taip pat vaidina Eglė Mikulionytė, Laurynas Luotė, Vygandas Vadeiša, Remigijus Bilinskas, Kamilė Petruškevičiūtė, Justina Mikolaitytė ir kt.

Pasaulinė filmo „Siena“ premjera – Talino „Juodųjų naktų“ kino festivalyje. Dar vystant projektą, filmas apdovanotas Vokietijos Kofbuso festivalyje. Filmo pagrindinis aktorius Š. Zenkevičius už Viliaus vaidmenį įvertintas programoje „Europos kylančios žvaigždės“ ir atrinktas į perspektyviausių Europos kino aktorių dešimtuką. Lietuvos žiūrovai filmą kino teatruose pamatys gruodžio pradžioje.

– **Filmo pavadinimas „Siena“ tarsi užbrėžia ribas. Kaip ir kur brėži savąjas? Ką reiškia siena Tavo profesinėje karjeroje, o ir asmeniniame gyvenime?**

– Siena turi nemažai reikšmių filme. Tai ir pasienis, per kurį plukdoma kontrabanda, ir namų siena, ant kurios braižoma, ir emocinė siena, kuria nuo pasaulio yra atsitvėręs mano personažas. Jei kalbame apie ribas, nesu tikras, ar labai griežtas jas brėžiu profesijoje. Anksčiau gaudavau labiau draminių vaidmenų, pasitaiko jų ir dabar, bet pastaruoju metu mano vaidmenys turi labai ryškią komišką pusę. Man patinka bandyti ir mokytis naujų dalykų, bet yra buvę atvejų, kai vaidmens atsisakiau.

– **Ar, skaitydamas I. Jonyno filmo scenarijų, būtent taip įsivaizdavai savo personažą?**

– Sunku pasakyti. Scenarijus šiek tiek vis keitėsi. Į galutinę filmo versiją dalis nufilmuotos medžiagos nepateko, keletas linijų buvo apkarpyta, o tai šiek tiek pakeitė bendrą filmo vaizdą. Tačiau iš principo, manau, įsivaizdavau panašiai.

– **Filme Tau – beveik keturiasdešimt. Esi nuo gyvenimo pavargęs žmogus, kuriam nuolat tenka aiškintis su savimi. Kaip pavyko kurti tokį personažą, juk realiai esi gerokai jaunesnis...**

– Kai filmavausi, man buvo 32-eri. Amžius nuo pat pradžių kėlė klausimų ir man, ir režisieriui, ieškojome būdų, kaip pasendinti mane išoriškai. Užsiauginau plaukus, barzdą, priaugau šiek tiek svorio. Mano personažą gaubia praeities šešėlis, jis atsitiktinai įsivelia į pamarių apraizgiusį kontrabandininkų tinklą. Jo gyvenimas ganėtinai intensyvus, tačiau viduje slepia tikrą sumaištį. Taigi, svarbiausia man buvo rasti būdą, kaip kiekvieną kartą į filmavimą ateiti su vidiniu emociiniu krūviu arba reikiamu momentu save išprovokuoti, kad jis atsirastų.

– **Ar gyvenime būta išmėginimų, kurie prideda metų naštos?**

– Gal ne tokių drastiškų, kokių patiria mano veikėjas, bet būta. Kuriant vaidmenį šias patirtis teko prisiminti, priartinti arčiau savęs.

– **Prieš filmavimus gavai režisieriaus išpėjimą, kad reikės ne tik daug dirbti, bet ir grūdintis, jei norėsi vaidinti. Kokių išmėginimų dėl vaidmens teko patirti?**

– Režisierius tikrai perspėjo, kad bus nelengva. Turbūt niekada gyvenime nebūčiau pradėjęs grūdintis, jei ne filmas. Vasarą prieš filmavimą pamažu ėmiau maudytis po šaltu dušu, maudynių ežere nenutraukiau ir rudenį: spalį, lapkritį. Vilnelėje maudydavomės kartu su filmo režisieriumi, operatoriumi ir dailininke.

Mums visiems tai buvo išbandymas – per filmavimus, ypač scenose, filmuotose Rusnėje ir jos apylinkėse ant vandens, buvo labai šalta. Per visą filmavimo laikotarpį net slogos neturėjau, nors buvo momentas, kai tikrai maniau, kad gausiu plaučių uždegimą.

Turėjau priaugti šiek tiek svorio, kad atrodyčiau panašesnis į tėvą. Kadangi nenorėjau atsisakyti griežtos ilgametės vegetariškos mitybos, man padėjo dietologas. Kartu planavome dienos mitybą, įpratau apytikriai skaičiuoti kalori-

„European film promotion“ nuotr.

Pauliaus Zavadskio nuotr.

jas. Pirmą tokio režimo savaitę tai buvo panašu į persivalgymą, vėliau tapo šiek tiek lengviau.

Vienai scenai pasirengti padėjo choreografė. Kartu repetavome šokį, kuriame buvo daug sukinių. Per pirmą repeticiją norėjau viską labai gerai atlikti, taigi šiek tiek persistengiau daug ir greitai besisukdamas, smarkiai supykino, teko repeticiją nutraukti. Kitam kartui nusipirkau imbiero ekstrakto tablečių – jos padeda išvengti pykinimo, o ir choreografė davė gerų patarimų.

Dar reikėjo išmokti vairuoti motorinę valtį ir nardyti – buvo daugybė iššūkių ir pasirengiant, ir filmuojantis, tačiau priėmiau tai su azartu ir mieliai pakartočiau.

Vis dėlto didžiausiu iššūkiu tapo pagrindinis vaidmuo ilgametražiame filme. Tai pirmas toks didelis mano vaidmuo kine.

– Ar buvo akimirku, kai savo personažo nekęsdavai? Kai galvodavai, kad niekada nepasielgtum taip, kaip jis?

– Aš neteisiu savo personažų. Kaip tik stengiuosi leisti jiems būti teisiems, net jei taip ir nėra.

– Ar sunku brėžti ribą, statyti sieną tarp personažo ir savęs?

– Sunku pasakyti. Labai priklauso nuo to, koks tai personažas ir ką reikia at-

DAUGIAUSIA JĖGŲ REIKALAUJA MĒGINIMAI PERPRASTI KITO KIĄ LOGIKĄ NEI TAVIŠKĖ, PAGAUTI, PRISIJAUKINTI KITOKIĄ CHARAKTERI.

likti. Daugiausia jėgų reikalauja mėginimai perprasti kitokią logiką nei taviškė, pagauti, prisijaukinti kitokį charakterį. Kartais išvis geriausias dalykas – specialiai nekurti personažo, o tiesiog maksimaliai ir nuoširdžiai pasinerti į procesą. Tai, kas esi, ir tai, ką suvoki kaip personažą, procese dažnai susimaišo į tam tikrą darinį. Man nesinori brėžti ribų iš anksto, atvirščiai, su kiekvienu veikėju – atrasti kuo daugiau laisvės. Kartais netikėtumai ir paklaidos procese atveda prie daug įdomesnio rezultato, nei griežtai įvardijant, kas yra ir kas nėra tavo personažas.

– Tavo dukra filme – sutrikimų turinti mergaitė. Ar papildomai ieškojai žinių apie tokį sutrikimą? Kaip Jums sekėsi suderinti vaidmenis?

– Filme mano personažo dukra turi autizmo diagnozę. Ruošdamiesi kalbėjome apie daug dalykų, bet daugiausia – kaip tokia diagnozė veikia tėvus. Pamenu, instagrame suradau mamos, kuri augina panašų sutrikimą į mūsų Urtės turintį sūnų. Peržiūrėjau daug pasidalijimų, kaip jie leidžia laiką, kaip motina, o ir kiti žmonės, berniukui kuria komforto zoną, kad jis galėtų jaustis gerai. Tik jų santykiai kitokie... Mūsų filme tėvą ir dukrą skiria emocinė siena – nors ir

gyvena viename name, jie labiau egzistuoja atskirai.

– Žiūrėdama filmą galvojau apie tai, koks jis autentiškas, lyg pabrėžiantis laikmečio ir Mažosios Lietuvos regiono dvasią. Atrodė, tarsi stebėčiau dokumentiką. Ar įtikinama istorija vaidybiniame filme padeda žiūrovui įsijausti?

– Niekada anksčiau nebuvau lankęsis Mažojoje Lietuvoje ir jos apylinkėse. Manau, atšiaurumas, kraštovaizdžiai, etnografinės detalės ir didžiuliai pavasario potvyniai filme kuria stiprią atmosferą ir tam tikrą išgyvenimo jausmą.

– Esi kilęs iš Švenčionėlių, Šilutės kraštas, kur filmavote, yra nutolęs per visą Lietuvą, turėtų būti Tau mažai pažįstamas. Ar pamėgai jį?

– Labai. Per visą filmavimo laikotarpį, netgi per poilsio dienas, pasilikdavau Rusnėje. Nesinorėjo grįžti namo, į Vilnių, nors tose apylinkėse jaučiausi ganėtinai svetimas. Tačiau to man ir reikėjo.

– Tavo talentą įvertino ne tik lietuviai. Konkurso „European Shooting Stars“ komisija pažymėjo Tavo talentą, potencialą ir įteikė geriausio aktoriaus apdovanojimą. Kaip manai, ar lietuviui įmanoma padaryti tarptautinę karjerą?

– Talentingų aktorių pas mus yra tikrai daug. Pagrindinė priežastis, stabdanti karjerą, manau, kalbos barjeras. Na, neturime aktorių, kurie filmuotųsi Holiivude, atliktų pagrindinius vaidmenis Europos kine, bet tikrai yra daugiau negu keletas atvejų, kuriuos drąsiai galima vadinti sėkmės istorijomis.

– Turi savo grupę. Kaip muzika veikia vaidybą? Kad aktorius gali būti muzikantu – faktas, tačiau ar muzikantas gali tapti aktoriumi?

– Grupė „Judu“ yra labiau hobis, kuris egzistuoja už vaidybos ribų. Šiuo metu įpusėjome pirmojo albumo įrašus, jis turėtų pasirodyti pavasarį. Muzika man visada buvo svarbi saviraiškos ir gyvenimo dalis. Tačiau vaidyba ir muzika egzistuoja gana atskirai viena nuo kitos.

– Esi sakęs, kad ieškoti savo balso yra svarbiausias dalykas. Ar jautiesi atradęs savąjį? Apie ką jis kalba šiandien?

– Turėti savo balsą man reiškia priimti savo sprendimą, būti sąžiningam. Šiuolaikiniame pasaulyje, kuriame tiek daug produkcijos, kolektyvinės kūrybos ir kompromisų, formulių, kaip teisingai daryti tą ar aną, kopijavimo, aš pasiilgstu nuoširdumo, originalumo ir kartais – nežinojimo. Jaučiuosi visaip, ir kartais jaučiuosi šį tą atradęs.

ODA KAIP DROBĖ: JAPONIŠ

Edgaro Tkačenkos asmeninio archyvo nuotr.

Kalbino Stefaniia Dushkevich

Tatuiruotės – plačiai paplitęs reiškinys, ilgą laiką buvęs atokiau nuo klasikinio meno, tačiau šiandien pasaulyje jas vis dažniau galima išvysti parodinėse erdvėse. Lietuvoje pirmasis toks žingsnis, tapęs svarbiu tašku šalies tatuiruočių istorijoje, žengtas visai neseniai – 2025 m. rugsėjo 22–spalio 10 d. Vilniaus dailės akademijos ekspozicijų erdvėje „Kreatoriumas“ buvo surengta grupinė paroda „DM for Tattoo“ (dalyviai: Edgaras Tkačenka, Aivaras Sakalauskas, Andrei Belko, Vilius Štasaitis; kuratorė – Rusnė Šimulynaitė). Apie tatuiruočių meną, ypač japoniško stiliaus kryptį, kalbamės su vienu iš parodos menininkų – tatuiruočių meistru E. Tkačenka.

– Kodėl pasirinkote būtent japonišku tatuiruočių kryptį?

– Tatuiruoju jau keturiolika metų, per savo karjerą esu išbandęs daugybę skirtingų stilistikų. Laikas ir patirtis parodė, kad būtent tradicinės – japoniškos *old school* ir *tribal* – tatuiruotės turi didžiausią išliekamąją vertę. Būdamas klasika, jos nepavaldžios laikui ir madai, o dėl atlikimo technikos atrodo išraiškingai ant kūno ir ilgai išlieka ryškios. Tradicinės japoniškas tatuiruotes darau jau aštuonerius metus. Egzistuoja daugybė šio stiliaus taisyklių ir aiški struktūra – tam įvaldyti reikia daug metų studijų. Mane žavi, kad kiekvienas motyvas pasakoja tam tikrą istoriją ir turi savo prasmę. Tai didelės pagarbos verta stilistika.

– Ar yra konkrečių Japonijos meno tradicijų, kurios Jums artimiausios ar įkvepiančios?

– Mane labiausiai įkvepia bendra japoniško meno filosofija ir istorija. Japoniškos tatuiruotės kaip meno forma susiformavo Edo laikotarpiu, jos kilusios iš medžio raizinių (*ukiyo-e*) tradicijos. Jose daug dėmesio skiriama gamtai, mitologijai ir sezoniškumui. Kiekvienas elementas, motyvas, spalva ar kryptis turi simbolinę reikšmę – pavyzdžiui, pavasarį dažnai vaizduojamos sakuros, vasarą – bijūnai ar bangos, rudenį – krintantys klevo lapai, o žiemą – pušys ar bambukai. Tatuiruotėse dažni drakonai, reiškiantys jėgą ir išmintį, tigrai – apsauga, feniksai – atgimimą, o chrizantemos ar lotosai – ilgaamžiškumą ir dvasinį tyrumą. Net žuvų (karpių) plaukimo kryptis turi savą prasmę. Pažįstant šiuos simbolius, iš tatuiruotės galima perskaityti daug daugiau, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.

– Ar yra simbolių ar temų, kurių vengiate iš pagarbos tradicijai ar dėl asmeninių priežasčių?

– Nėra. Japoniškų tatuiruočių motyvų prasmės dažniausiai nėra tik juoda ir balta, todėl net velniai gali būti kaip saugotojai nuo blogio. Pavyzdžiui, *oni* – japoniškos mitologijos būtybė, dažnai vadinama demonu arba piktąja dvasia. Tradiciškai *oni* vaizduojami kaip dideli, raumeningi padarai su ragais, aštriais dantimis, ryškiais veido spalvomis ir bauginančia išraiška. Tačiau *oni* tatuiruotė simbolizuoja apsaugą, teisingumą, drąsą ir vidinę kovą su savo demonais. Taigi dualumas labai dažnas ir svarbus japoniškų motyvų reiškinys.

– Kai klientai pageidauja Jūsų stiliaus tatuiruotės, kokie dažniausi jų prašymai?

– Dažniausiai klientai prašo tradicinių motyvų: karpių, drakonų, teatro kaukių, gyvačių ar kitų klasikinių simbolių. Anksčiau dažniau pasitaikydavo individualių motyvų be fono, tačiau dabar vis daugiau žmonių pribrešta išbaigtiems darbams – vadinamosioms rankovėms, visos nugaros, krūtinės, kojų tatuiruotėms ar net visam *bodysuitui*.

– Jūsų nuomone, kai žmonės renka si tam tikro stiliaus tatuiruotes, ar tai mados klausimas, ar tikras susižavėjimas estetika ir kultūra?

KOS TATUIRUOTĖS LIETUVOJE

Rusnės Šimulynaitės nuotr.

– Manau, kiek žmonių, tiek ir priežasčių. Vieni susižavi mada, kiti tik išbandę skirtingas stiliškas atranda, kuri jiems artimiausia, o treči vertina tradicinių tatuiruočių istoriją ir kultūrą. Šias dažniausiai renka žmonės, vertinantys simboliką ir išliekamąją vertę, – jų motyvai nėra laikini, turi gilią prasmę ir stiprų vizualinį identitetą. Šiuolaikinės tatuiruotės taip pat gali būti prasmingos, tačiau jų vizualinė estetika dažnai būna momentinė – po penkerių ar dešimties metų ji gali atrodyti pasenusi. Tad, eksperimentuojant su naujomis stiliistikomis, tik laikui bėgant išaiškėja, kurios iš jų išlaiko vertę.

PAŽĪSTANT ŠIUOS SIMBOLIUŠ, IŠ TATUIRUOTĖS GALIMA PERSKAITYTI DAUG DAUGIAU, NEI ATRODO IŠ PIRMO ŽVILGSNIO.

– Kai kurios tatuiruočių mados ateina ir praeina. Kaip manote, kodėl taip nutinka?

– Kaip ir visur, čia veikia tam tikros tendencijos – keičiasi kartos, laikai, požiūriai. Žmogus iš prigimties nori atrasti ką nors naujo ir savito, todėl tiek meistrai, tiek klientai linkę eksperimentuoti, ieškoti naujų išraiškos formų. Vienos kryptys greitai praeina, kitos išlieka ilgai. Vis dėlto manau, kad gera tatuiruotė nepavaldi madai. Jei meistras nuoširdžiai dirba ir kokybiškai atlieka savo darbą, jis visada turės savo klientų ratą. Šiame darbe labai aiškiai matyti įdėtas laikas, pastangos ir atsidi-

mas – kuo daugiau atiduodi, tuo sulauki stipresnio grįžtamojo ryšio.

– Ką jums reiškia tatuiruotė – ar tai labiau menas, ar kūno puošmena?

– Manau, tatuiruotė yra viskas kartu – ir meno kūrinys, ir simbolis su prasme, ir tam tikra energija, kurią turi su savimi. Tai meno forma, turinti labai stiprią magiją. Ji gali būti saviraiškos forma, asmeninio gyvenimo žymė, talismanas ar net ritualas.

– Kaip manote, tatuiruotė priklauso menininkui ar klientui, kuris ją turi visą gyvenimą?

– Tatuiruotės dizainas yra meistro autorinis kūrinys, todėl visos teisės priklauso jam, tačiau pati tatuiruotė priklauso klientui. Kai žmogus ateina pas meistrą, jis patiki savo kūną – tai didelis pasitikėjimas, kurį labai vertinu. Nuo to momento, kai tatuiruotė baigta, ji priklauso klientui, o ne man. Kadangi jis turės ją visą gyvenimą, žiūriu į tai su didele atsakomybe. Tai bendras darbas ir abipusio pasitikėjimo rezultatas.

– Japonijoje tatuiruotės ilgą laiką buvo siejamos su jakudza ir nusikalstamu pasauliu. Ar, Jūsų manymu, šiaandien požiūris keičiasi?

– Dėl istorinių priežasčių Japonijoje tatuiruotės vis dar laikomos tabu ir daug kur jas reikia slėpti. Kitose šalyse tatuiruotės yra visiškai natūralus reiškinys, o, pavyzdžiui, Lietuvoje vis dar pasitaiško kontroversiškų nuomonių. Vis dėlto man atrodo, kad požiūris pamažu keičiasi – naujoji karta žymiai atviresnė, daugiau keliauja, pažįsta pasaulį, o tatuiruotės vis labiau priimamos kaip meno forma, o ne nusikalstamo pasaulio simbolis.

– Nors tatuiruotės vis labiau priimamos, visuomenėje išlieka tam tikra stigma. Kodėl, Jūsų manymu, kai kurie žmonės vis dar žiūri į jas atsargiai ar su įtarumu?

– Dažnas faktorius yra amžius ir informacijos trūkumas. Vyresni žmonės kartais vis dar sieja tatuiruotes su kriminaliniu pasauliu, nes tiesiog nebuvo įpratę jų matyti kitame kontekste. Jiems tai gali atrodyti kaip kažkas pavojingo ar nepriimtino, nors šiaandien tatuiruotės yra tiesiog saviraiškos forma. Reikia rodyti kokybiškus darbus ir supažindinti su tuo, kiek daug ilgmetės patirties, profesinių įgūdžių ir žinių reikia šiam amatui. Lietuvoje tatuiruočių kultūra dar labai jauna – mūsų studija „Angis“ atsiradė prieš 23 metus ir yra viena seniausių šalyje. Objektiviai tai nėra ilgas laiko tarpas, todėl natūralu, kad visuomenė vis dar yra apsipratimo stadijoje. Vis dėlto manau, kad požiūris su metais keičiasi ir tampa atviresnis.

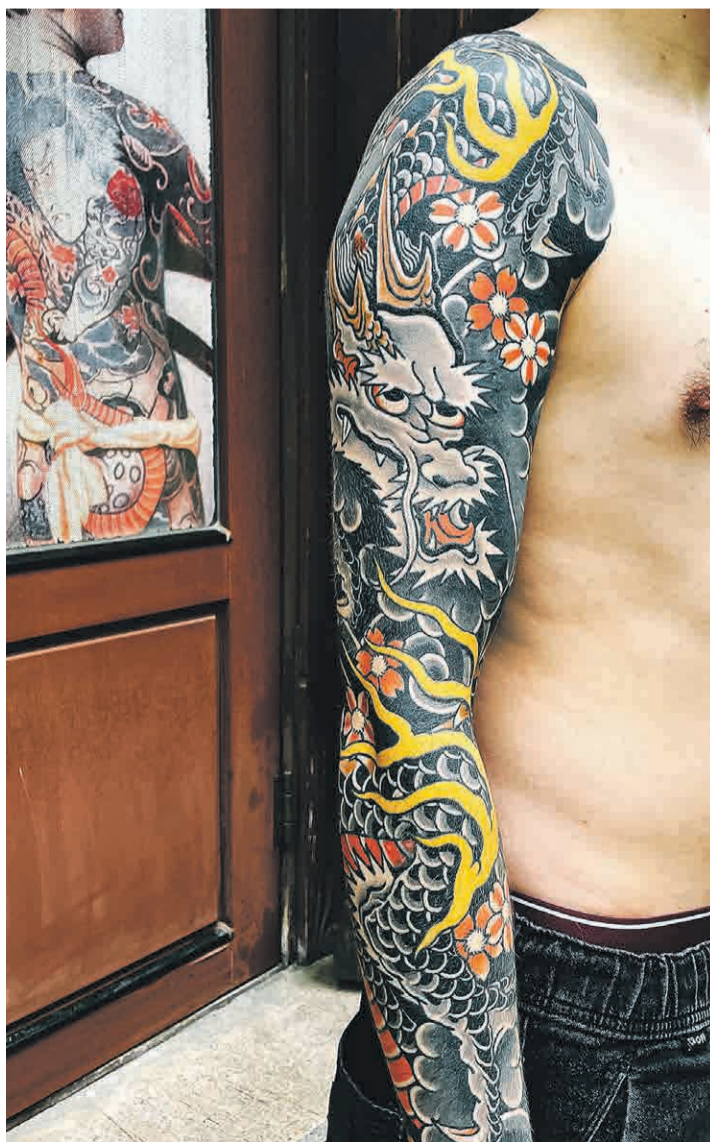
– Ar esate susidūrę su neigiamu jaunimo požiūriu?

– Ne, jaunimo – ne. Jaunesni žmonės dabar yra atviresni pasauliui ir lengvai pasiekia informaciją. Jie mato pasaulinius meno, muzikos, sporto ir kitų sričių atstovus su tatuiruotėmis, todėl tai jų nestebina, tai tampa natūralu, priimtina ir įdomu, net jei patiems ir neaktualu.

– Ar turite didesnių planų ar projektų, susijusių su tatuiruotėmis?

– Taip, šiuo metu studijoje testuojame naujas idėjas ir daug dirbame. Siekiame, kad mūsų studija taptų žinoma visame pasaulyje. Pas mus dirba profesionali komanda, atvyksta žymių meistrų iš užsienio, dalyvaujame įvairiose konvencijose. Kasdien stengiamės augti, rodyti savo darbus ir garsinti mūsų komandą tarptautiniu mastu.

Edgaro Tkacėnkos asmeninio archyvo nuotr.

DEVINTASIS LAIŠKAS IŠ UKRAINOS:

APIE LIETUVIŲ MENININKŲ UKRAINOJE

Tekstas ir nuotraukos Tomo Ivanausko

Šiandien yra lapkričio 7-oji. Devintąjį laišką iš Ukrainos rašau būdamas Lvive. Vakare čia atvažiavome su džiazo muzikantais Daliumi Naujokaičiu ir Dovydu Stalmoku. Prie mūsų prisijungs geras Lietuvos džiazo muzikantų bičiulis – kontrabosininkas Markas Tokaras ir šiandien važiuosime į Ternopilį, kur grosime muzikos klube „Na Poshti“.

Ukrainos kultūros paroda „Ukraine WoW“ Kyjive.

Ukrainiečių džiazo muzikantas Markas Tokaras.

Dar nuo karo pradžios Markas tarnauja Ukrainos kariuomenėje, tačiau retkarčiais mums pavyksta jį ištraukti iš kareivinių ir būna gražu žiūrėti, kaip „ponas kapitonas“ atsigauja scenoje. Tampa visai kitu žmogumi, tarsi suauga su savo kontrabosu ir visiškai išskrenda tik į jam vienam žinomas erdves. Kadangi pats dar esu šiek tiek ir fotografas, mėgstu fotografuoti teatrą, baletą, koncertus, tai scenos žmones skirstau į nuobodžius ir nenuobodžius. Yra muzikantų, kurie groja puikiai, bet scenoje atrodo labai neįdomiai. Nuspaudei porą kadrų ir pakanka, nes per visą koncertą jie išlieka tokie patys – statiški, be emocijų. O štai Marką norisi fotografuoti nuolat, nes jo emocijos keičiasi su kiekviena jo išgauta nata. Beje, reikia su Marku padaryti interviu.

Rytoj (lapkričio 8 d.) Lvive prasideda poezijos festivalis „Poetų žemė“. Jame prie mūsų prisijungs garsi ukrainiečių aktorė Rima Ziubina, kuri skaitys Jono Meko eiles ukrainiečių kalba. Šis poezijos festivalis yra unikalus projektas, vykstantis tik antrus metus. Jau praėjusiais metais su poetu Mariumi Buroku stebėjomės, kaip taip gali būti, kad vien tik poezijai skirtas festivalis sutraukia tūkstančius žmonių? Dvi dienos, penkios salės, daugiau nei 100 įvairiausių renginių – skaitymai, standapai, diskusijos, koncertai ir pan. Stebėjomės ir galvojome, ar Lietuvoje tai būtų įmanoma? Tikriausiai ne, nors pamėginti verta.

Lygiai prieš savaitę Lvive pastatėme naujausią skulptoriaus Mykolas Saukos skulptūrą „Ranka su dviem nykščiais“. Mykolas skulptūrą sukūrė specialiai Lvive vykstančiai skulptūros savaitei. Apskritai, per pastaruosius dvejus metus Lvive atsirado nemažai labai reikšmingų lietuviškų akcentų. Praėjusiais metais su Ray Bartkumi ir jo komanda ištapėme sieną. Šiais metais pradėjome kultūros renginių ciklą „Vilniaus dienos Lvive“, M. Sauka padovanojo skulptūrą, o svarbiausias iš jų – Lietuvos stipriai finansuojamas reabilitacijos centras Ukrainos kariams – „Unbroken“. Ukrainiečiai tikrąja to žodžio prasme yra nepalaužiami, o mums reikia jiems padėti, kiek tik galime. Ne tik finansiškai, bet ir morališkai. Labai džiaugiuosi, kad mūsų kultūros žmonės nebijo važiuoti į Ukrainą, čia groti, tapyti, režisuoti ar tiesiog parodyti, kad esame ir visada būsimė kartu. Kartu iki pergales! Šlovė Ukrainai!

BLUE / YELLOW

KOVOJI DĖL PARKINGO, BET NE UKRAINOS?

Nepamiršk
svarbiausios kovos –
skirk reguliarią paramą
www.blue-yellow.lt

DIDŽIOJI MADOS PASAULIO PER

Kalbėjosi Kristina Stankevičiūtė ir Almantas Kunskas

Tai, kad pagrindinis mados pasaulio variklis šalia dolerių, eurų ir kitos aktualios valiutos yra apkalbos – viešai žinoma paslaptis (beje, įdomus faktas – lygiai taip pat vadinasi Kaune rengiamas kasmetis madų šou). Tačiau šiai temai skirtus periodiškus susitikimus su mados dizaineriu Almantu Kunsku, siekdami solidumo, vadiname apsikėitimu naujienomis. Šis pokalbis pasisuka didžiausios šiandienos mados pasaulio aktualijos – mados namų kūrybos direktorių rokiruotės – linkme. Didžiųjų mados koncernų LVMH ir „Kering“ atlikti dizainerių kilnojimai po įvairius prekių ženklus – kiek šokiruojantys, tačiau oficialiojoje (vadinasi, iš mados reklamų gyvenančioje) mados komunikacijoje objektyvių analizių atrasti sunkoka. Mados pasaulyje įprasčiau liaupsės ir pagyros, nebent nepriklausomi mados žurnalistai bando ieškoti dėsnų. Todėl, įsipylę po taurę taurių pasiflorų sulčių ir pasigalandę liežuvių, nusprendžiame šį didžiųjų perkrovą (angl. *the Great Reset*) pavadintą reiškinį apžvelgti iš lietuviškos varpinės.

[Redacted text block]

Svarbiausias mados sezono renginys – Paryžiaus mados savaitė – šiemet prasidėjo įspūdingu debiutų skaičiumi. Įtakingiausias mados verslo portalas „Business of Fashion“ informuoja, kad šį rudenį naujas kūrybos kryptis pristato šie prekių ženklai: „Chanel“, „Gucci“, „Dior“ (moterų), „Balenciaga“, „Bottega Veneta“, „Jil Sander“, „Loewe“, „Versace“, „Mugler“, „Jean Paul Gaultier“, „Givenchy“, „Tom Ford“, „Dries Van Noten“, „Dior“ (vyrų), „Celine“ ir „Margiela“. Nors toks dizainerių kaitos skaičius precedento neturi, tačiau panaši situacija mados pasaulyje jau buvo 1997 m., kai mados „didysis sprogdymas“, pasak „Business of Fashion“, įžiebė naują „jaudulio ir paklausos erą, kurioje susipynė mados kūrybiškumas, popkultūra ir prancūziška aukštoji moda išsiliejo Alexander'o McQueeno „Givenchy“, Nicolas Ghesquière'o „Balenciaga“, Martino Margiello „Hermès“ ir teatrališkomis Johno Galliano „Dior“ interpretacijomis“. Tais pačiais metais Milane, rašo mados verslo portalas, klestėjo Tomo Fordo „Gucci“, o „Prada“ stebino subversyviais, „bjauriai gražiais“ Milano žavesio variantais. Ar šiandien vyksta kas nors panašaus?

Almantas Kunskas (A. K.): Vėronique Nichanian po 37 metų palieka „Hermès“. Maria Grazia Chiuri, atsisveikinusi su „Dior“ mados namais, grįžta prie to, nuo ko pradėjo savo karjerą, – į „Fendi“ mados namus. LVMH grupę palieka Marcas Jacobsas. „Versace“ atsisveikino su Donatella, o nauju kūrybos vadovu paskirtas Dario Vitale. Ir tai tik dalis rokiruotės didžiųjų mados namų šachmatų lentose.

Kristina Stankevičiūtė (K. S.): Bet ar nemana, kad didžioji pertvarka prasidėjo gerokai anksčiau? Bent jau man jos signalu (nors tuomet taip visai neatrodė) ir didžiuliu asmeniniu nusivylimu tapo dizainerio Alessandro Michele'ės atleidimas iš „Gucci“ 2023 m. Mano šarkiškai natūrai jo kuriamas kiek infantiliškas, be galo margas, ryškus ir kartu prašmatnus bei rafinuotas stilius buvo mėgstamiausia vizualinė pramoga ir kūrybinis kasdienybės įkvėpimas. Po septynerių sėkmingų metų, sugrąžinusių „Gucci“ jaunatvišką energiją ir žaismingumą, sprendimas atleisti sėkmės zenite esantį dizainerį buvo mažų mažiausiai keistas, o man – ir liūdnas.

A. K.: Didieji mados namai – tarsi gyvas organizmas, kuriame nuolat vyksta pokyčiai ir permainos. A. Michele „Gucci“ mados namuose praleido iš viso net 20

metų, todėl pokyčiai – nesvarbu, ar jie nuvilia, ar džiugina, yra visiškai normalus reiškinys. Tačiau orientuokimės į įdomiausias permainas, sukėlusias didžiausią mados gerbėjų susidomėjimą ir intriga: „Gucci“, „Chanel“, „Balenciaga“ ir „Dior“.

K. S.: Kodėl būtent šiuos?

A. K.: Tai prekių ženklai, kurie jau ilgą laiką formuoja pagrindines mados tendencijas. Jų kolekcijos sulaukia daugiausia tiek žiūrovų, tiek vadinaujamųjų mados pirkėjų, kritikų ir žiniasklaidos dėmesio, būtent apie juos kalbama daugiausia. Todėl jie natūraliai reprezentuoja svarbiausius industrijos procesus. Šiuose mados namuose kūrybos vadovais dirba žinomiausi mados dizaino pasaulio atstovai, kurie natūraliai intriguoja ir skatina mados gerbėjus domėtis naujovėmis.

Kita vertus, šie namai priklauso skirtingiems mados konglomeratams: „Gucci“ ir „Balenciaga“ – „Kering“ grupei, „Dior“ – LVMH, o „Chanel“ veikia kaip nepriklausoma privati įmonė.

K. S.: Manau, daugiausia apkalbų sukėlė pokyčiai „Balenciaga“ mados namuose, tiksliau, jų kūrybos vadovo Demnos perkėlimas į „Gucci“. Gal nuo jo ir pradėkime?

KROVA: 2025 M. VERSIJA

„Chanel“ 2026 m. pavasario / vasaros kolekcija.

Laurent VU / SIPA / „Scampix“ nuotr.

„GUCCI“ IR DEMNA

A. K.: Po A. Michele'ės atleidimo „Gucci“ kūrybos vadovo pareigos buvo patikėtos dizaineriui Sabato De Sarno, tačiau 2025 m. vasarį buvo paskelbta apie jo pasitraukimą. Matyt, pastangos atkurti jausmingą prekės ženklo spindesį nebuvo pakankamos. Jau liepą mados namai paskelbė, kad naujuoju kūrybos vadovu taps „Balenciaga“ mados namams iki tol vadovavęs Demna – gana netikėtas sprendimas, ypač vertinant jo kūrybos raišką ir estetiškus sprendimus. Tačiau mados industrijoje tokie šachmatų ėjimai nėra naujiena – kai mados namai užmiega grožio miegu, dažnai prireikia šviežio kraujo kūrybos dvasiai atgaivinti.

Demna, garsėjantis savo provokuojančiu ir kontroversišku stiliumi, jungiančiu gatvės kultūrą ir aukštosios mados lauką, visuomet sulaukia didelio visuomenės dėmesio. Jo kūrybos kontekste dominuoja ironija, socialinė kritika ir tapatybės žaidimai, dažnai balansuojantys tarp meno ir popkultūros, siekiant šokiruoti tiek vartotoją, tiek žiūrovą.

Nors mados pasaulis dažnai romantizuojamas, skaičiai atskleidžia kitokią realybę. „Gucci“ pastaruoju metu susidūrė su pardavimų nuosmukiais – pavyzdžiui, 2024 m. trečiąjį ketvirtį fiksuotas apie 25 proc. kritimas. Pasak „Vogue Business“, tai rodo, kad santūrios pra-

bangos (*quiet luxury*) kryptis, kurią bandė įtvirtinti S. De Sarno, nepasiteisino komerciškai. Jo siekis sugrąžinti „Gucci“ mados namus prie klasikinių laiko nugalintų mados siluetų ir santūrios elegancijos nebuvo sutiktas taip šiltai, kaip tikėtasi. Mados rinkai, ypač jaunajai auditorijai, reikėjo naujo impulso ir šviežesnės, energingesnės estetikos.

K. S.: O aš galvoju, kad A. Michele'ės praradimas ir buvo viena svarbiausių „Gucci“ nuosmukio priežasčių. Jo atleidimo motyvas tariamai buvo finansinis – teigiama, kad nuo 2017 m. prekės ženklo pajamų augimo tempas nuolat mažėjo, o 2021 m. spalį pardavimai išaugo tik 3,8 proc., t. y. mažiau, nei tikėjosi analitikai. Nors ir nedaug išmanau apie mados verslą, tačiau galvoju, kad tam tikri svyravimai yra natūrali bet kokio verslo ciklo dalis. Situaciją „Gucci“ mados namuose žinantys nuosmukį siejo su bendru prekės ženklo nuovargiu (kurį šiuo atveju reikėtų suprasti kaip perspaudimą – reklamos, gamybos ir visoki kitoki; dėl jo taip pat ne itin protinga kaltinti kūrybos direktorių, o reikėtų peržvelgti įmonės vadovų lūkesčius ir veiksmus, t. y. pasižiūrėti į veidrodį) ir pandemijos padarinius, ypač Azijos rinkose. Manau, kad į šią situaciją atvedė godus ir su sveiku protu prasilenkiantis pelno siekis, o A. Michelle'ės atleidimas

NORS MADOS PASAULIS DAŽNAI ROMANTIZUOJAMAS, SKAIČIAI ATSKLEIDŽIA KITOKIĄ REALYBĘ.

stagnavo iki tol puikiai besilaikiusį prekės ženklą. „Gucci“ pajamos A. Michele'ei einant šias pareigas beveik patingubėjo – nuo 3,9 mlrd. eurų 2015 m. iki 9,7 mlrd. eurų 2021 m. Kartais ketvirčio augimo tempai siekė 50 proc. Jis sujungė paveldėtus „Gucci“ firminius bruožus su modernesne estetika, o eklektiška raštų, spalvų ir tekstūrų kakofonija pritraukė naują jaunesnių vartotojų kartą Europoje, JAV ir Kinijoje, nekalbant jau apie daugybę VIP gerbėjų, įskaitant Lady Gaga, Beyoncé, Billie Eilish, Dakotą Johnson ir Jodie Turner-Smith.

A. K.: Demna, priešingai, žada radikalus posūkį, tikriausiai atvesiantį į „Gucci“ mados namus gatvės stilių provokuojančių sprendimų srautą. Jo kūryboje visada svarbus ne tik drabužis, bet ir idėja, socialinis kontekstas, todėl šis posūkis gali tapti nauju „Gucci“ identiteto atgimimu.

K. S.: Mano klausimas – ko tada siekiama tokia drastiška rokiruote? Ar „Gucci“ klientas taps Demnos gerbėju? Ar tikimasi, kad „Balenciaga“ klientai masiškai migruos į „Gucci“? Demna, panašiai kaip kultinis JAV dizaineris Rickas Owensas, turi savo ištikimų sekėjų ir pirkėjų ratą, kurie pirktų bet ką, net jei tai būtų drabužiai, pasiūti iš kreidinio popieriaus. Tačiau šie žmonės nėra – ir vargu ar kada nors bus – „Gucci“ klientai.

A. K.: Tokio drastiško keitimo tikslas dažniausiai būna atkreipti dėmesį, atnaujinti prekės ženklą ir pritraukti naują, dažniausiai jaunesnę, auditoriją. Tikėtis, kad visi „Gucci“ klientai staiga taps Demnos gerbėjais, būtų nerealu. Turėtume pripažinti, kad tik tokie mados tyrinėtojai kaip mes kapstosi po visus mados užkulius, o didelė dalis potencialių vartotojų ir dizainerių kaitą didelio dėmesio nekreipia – jie stebi, ar drabužiai jiems tinka, ar ne.

K. S.: Galbūt. Nors šiuo atveju tai panašu į gaidinimą elektrošoku... Kad ir kaip ten būtų, ką gali pasakyti apie Demnos debiutą?

A. K.: Pirmoji Demnos kolekcija „La Famiglia“ nagrinėja šeimos temą ir piešia tiek tiesioginį, tiek simbolinį išskirtinių asmenybių portretą. Ši koncepcija neatsitiktinai primena legendinį Ridley Scotto filmą „House of Gucci“ (liet. „Gucci mados namai“), kuris tapo savotišku mados namų istorijos veidrodžiu. Filmo pasakojimas apie valdžią, paveldą ir šeimos dramas gali būti laikomas tiesioginiu naujosios kolekcijos įkvėpimo šaltiniu. Įdomu, kad pats kolekcijos pristatymo formatas – labiau primenantis filmo premjerą nei tradicinį podiumo šou – aiškiai brėžia paralelę su šiuo kino kūriniu.

Atsižvelgiant į „Gucci“ istoriją, pažymėtą daugybe skandalų ir viešų dramų, šeimos tema igauna ypatingą reikšmę, apmąsto „Gucci“ praeitį ir kartu leidžia pažvelgti į šiuolaikinę mados pasaulį kaip į tam tikrą šeimos modelį – su hierarchijomis, charizmatiškais lyderiais ir nuolatinėmis vertybių kovomis. Demna šį naratyvą išplečia per personažų archetipus: „Partyboy“, „Narcisista“, „Nerd“, „Direttore“, taip pat „La

Bomba“, „L'Influencer“, „La V.I.C.“ ir kt. Šie personažai tampa ne tik mados, bet ir visuomenės atspindžiu, parodančiu, kokie vaidmenys šiandien formuoja mūsų tapatybę.

K. S.: Dėl kolekcijos pristatymo ir pačios idėjos – visiškai pritariu. Demna garsėja kaip mados *soumenas*, komunikacija ir naratyvo kūrimas – didžiausia jo stiprybė. Tačiau ką manai apie kolekcijos turinį: drabužių formas, siluetus, modelius, aksesuarus ir kita – tai, kas sudaro mados esmę? Nepriklausomi mados kritikai Eugenius Rabkinas (JAV) ir Philippe'as Pourhashemi (Prancūzija) nuoširdžiai išpeikė būtent šią naujosios „Gucci“ kolekcijos aspektą (teisybės dėlei reikia pasakyti, kad jie abu toli gražu nėra Demnos gerbėjai, netgi priešingai, gan atvirai jo nemėgsta ir nevengia to pabrėžti savo komentaruose). Jiems užkliuvo ir kinematografinis kolekcijos pristatymas. E. Rabkinas, pasiklidus žinioms apie Demnos perėjimą į „Gucci“, paskelbė sarkastišką žinutę, kurioje vaizduoja tariamą mizansceną „Kering“ koncerno valdybos posėdyje:

Generalinis direktorius: „2024 m. pardavimai sumažėjo dviženkliai skaičiumi. Mūsų akcijų kaina nukrito 70 proc., palyginti su 2021 m. Gal turite idėjų, kaip galėtume pabloginti padėtį?“

Vadovas Nr. 1: „Žinau! Kodėl mums nepasamdžius pavargusiu vieno triuko asiluko iš kitų mūsų mados namų, kad sunaikintų auksinius kiaušinius mums dedančią žašį?“

Generalinis direktorius: „Puiki idėja!“

A. K.: Stebint visų mados namų kūrybos vadovų pirmąsias kolekcijas (po pokyčio), svarbu nepamiršti, kad mada yra ne tik menas, bet ir verslas. Drabužiai turi pasiekti vartotojus ir būti komerciškai naudingi. Demnos sukurtoje kolekcijoje aiškiai jaučiamas „Gucci“ mados namams būdingas stilis ir nuosekliai sekamas vizualus identitetas. Kalbant apie siluetus, daug dėmesio skiriama vakariniams drabužiams ir suknelėms. Daugelyje modelių dominuoja pūstos rankovės, lengvai platėjantys kirpimai, tačiau pastebima ir daugiau prie kūno priglundusių siluetų – priešingybė Demnos *oversized* stilistikai. Aksesuarai taip pat akivaizdžiai orientuoti į komercinę pusę, po ilgo laiko sugrįžta „Gucci“ dvigubo GG logotipo diržas.

Žinant Demnos kūrybą, siek tiek netikėta matyti tokią pusiausvyrą tarp kūrybos ir komercinės strategijos. Tačiau negaliu teigti, kad ši kolekcija yra bloga, ir nepulčiau jos kritikuoti.

K. S.: Mano kuklia asmenine nuomone, „La Famiglia“ formos niekuo ypatingu neišsiskiria ir toli gražu neprilygsta A. Michelle'ės fantazijai (nors jo atžvilgiu esu visiškai neobjektyvi). Pritariu E. Rabkinui, kurio nuomone, Demnos kūrybos stilius nėra toks lankstus, kokio reikia savo vardo mados namų neturinčiam dizaineriui. Tačiau palaukime pirmosios didesnės 2026 rudens / žiemos kolekcijos vasario mėnesį.

Ir pažvelkime į „Balenciaga“ po Demnos.

„Balenciaga“ 2026 m. pavasario / vasaros kolekcija.

„Balenciaga“ nuotr.

◀ **„BALENCIAGA“ IR PIERPAOLO PICCIOLI**

A. K.: Demnos vadovavimo laikotarpiu (2015–2025 m.) „Balenciaga“ išgyveno ir visišką kūrybos renesansą, ir tam tikrą nuopuolį. Šiomet gegužę mados namai paskelbė, kad naujuoju kūrybos vadovu tampa Pierpaolo Piccioli, iki tol ilgą laiką dirbęs „Valentino“ mados namuose. Tokia permaina mados industrijoje buvo sutikta su nuostaba, tačiau iš šiandienos perspektyvos atrodo logiška – po dešimtmečio vizualinės ironijos, skandalingų performansų ir beprotiškų produktų (tokių kaip, pavyzdžiui, platforminiai krosnai ar šiukšlių maišo formos rankinės) „Balenciagai“ reikia atokvėpio, grįžti prie esmės. Demnos periodas – neabejotinai vienas įsimintiniausių šiuolaikinės mados etapų. Jo kolekcijos, nuolat balansavusios tarp gatvės kultūros, hiperrealizmo ir *haute couture* kėlė klausimą, ar mada dar gali būti tiesiog graži. Tačiau, žvelgiant retrospektyviai, ši energija, nors, mano nuomone, ir revoliucinė, išsisėmė.

K. S.: Būtų sunku nesutikti, kad Demna yra komunikacijos genijus. Jo dėka Balenciaga tapo bendrinium žodžiu (nors ar tai yra siekiamybė prabangos klasės madai, išlieka didelis klausimas), o apie mados aktualumą pradėjo kalbėti netgi tie, kurie neatskiria aksomo nuo velveto. Tai pripažįsta ir Demnos kritikai. Tačiau jo kūrybos vizijos atitikimas Cristóbalio Balenciagos kūrybai buvo tikrai labai savotiškas ir pateisinamas finansiniais, reklaminiais ar populiarumo sumetimais, bet ne estetiniais sprendimais. Aukštosios mados kolekcijoms reikalinga tam tikra klasikinės mados proporcija, arba, paprasčiau tariant, tam tikras kūrybos lygis, gatvės mados elementų čia gali pasitaikyti, bet jie neturėtų vyrauti.

A. K.: P. Piccioli, žinomas dėl savo itin poetiško ir netgi, sakčiau, gan literatūriško požiūrio į drabužį, neša „Balenciaga“ laiko srove atgal. „Valentino“ mados namuose jis puoselėjo elegantišką, klasikinių, gana nusistovėjusių ir švelnų mados ir vartotojo / žiūrovo santykį. Tad jo atėjimas į „Balenciaga“ žymi posūkį link visiškai kitokios stilistikos. Pirmojoje savo kolekcijoje „The Heartbeat“ dizaineris semiasi įkvėpimo iš C. Balenciaga archyvinų drabužių konstrukcijų ir formų: maišo formos suknelių, baliono, povo uodegos silueto formų. Analizuojant vizualinę kolekcijos liniją, galima pastebėti, kad P. Piccioli paliko tik vieną simbolinį Demnos kūrybos vizijos elementą – akinius. Visa kita atrodo kaip švarus, naujas lapas, kuriame pradama rašyti nauja „Balenciaga“ istorija.

K. S.: Mados istoriją žinau per mažai, kad galėčiau labai kompetentingai diskutuoti apie estetines ar vizualines C. Balenciagos ir P. Piccioli kūrybos sąsajas, tačiau dramatiškas pokytis po Demnos „The Heartbeat“ kolekcijoje – akivaizdus ir itin traukiantis akį. Elegancijos idėja čia įkūnijama tiesiog nuostabiai – moderniai, tačiau ne perspaustai; nebėra *oversize* siluetai (jie, beje, jau traukiasi iš mados olimpo), pečiai, talija ir sijonai grįžta į normalias pozicijas kūno atžvilgiu. Tačiau netrūksta aštrumo, kurį įvaizdžiui suteikia odiniai ir blizgūs paviršiai, tobulai komponuojami su karpiniais, 3D gėlių ir la-

AUKŠTOSIOS MADOS KOLEKCIJOMS REIKALINGA TAM TIKRA KLASIKINĖS MADOS PROPORCIJA, ARBA, PAPRASČIAU TARIANT, TAM TIKRAS KŪRYBOS LYGIS, GATVĖS MADOS ELEMENTŲ ČIA GALI PASITAIKYTI, BET JIE NETURĖTŲ VYRAUTI.

pų motyvais, jaukiais *flipflopais*. Beje, žvelgiant labai schematiškai, išdidinto silueto elementai vis dėlto egzistuoja, tačiau jais pabrėžiami ne pečiai, o klubai – taigi, *vualia*, naujasis moteriškumas jau čia! Būtų nuostabu, jei tokia stilistika įgautų didesnę populiarumą. Labai tikėtina, kad dėl „Balenciaga“ žinomumo taip ir įvyks. Beje, mados žinovai atkreipė dėmesį, kad P. Piccioli šou pristatyme dalyvavo ne Kim Kardashian, kaip būtų Demnos atveju, bet Meghan Markle, o tai signalizuoja visai kitokio tipo publikos dėmesį.

Ir čia vėl keliu tą patį klausimą – kiek tikėtina, kad „Balenciaga“ klientai išliks tie patys, t. y. Demnos gerbėjai taps P. Piccioli pirkėjais? Manau, kad tokia tikimybė – visiškai minimali. Tada formuojasi kitas klausimas – kiek laiko „Kering“ koncernas duos P. Piccioli suformuoti naują klientų ratą, kuriam patiks naujoji „Balenciaga“ estetika? Ar nenuteks taip, kaip su

S. De Sarno, kurio vizija per dvejus metus nesugebėjo išpildyti koncerno vadovų lūkesčių (nieko sau, jau pradėjome kažkokias verslo prognozes, kas galėjo pagalvoti??? 😊). Šiaip ar taip, šis naujas „Balenciaga“ veidas – tikra atgaiva. Jei jau negalima turėti A. Michele'ės pas „Gucci“, aš balsuoju už P. Piccioli, kad ir kur jis būtų.

„CHANEL“ IR MATTHIEU BLAZY

K. S.: Jei šiandiniame mados pasaulyje ir yra kokia nors klasika, tai, be abejonės, – „Chanel“. „Balenciaga“ popkultūros dalimi pavertė Demna; „Chanel“ ja buvo visada, panašiai kaip Williamo Shakespeare'o „Romeo ir Džuljeta“, Giuseppe'ės Verdi „Traviata“ ar L. van Beethoveno „Penktoji simfonija“ (dėl pastarojo teiginio istorinio tikslumo būtų galima ginčytis, tačiau leiskime sau šią poetinę improvizaciją). Coco Chanel asmenybė iki šiol nestokoja kultūrinio dėmesio, o jos mados namus iš užmaršties prikėlęs Karlas Lagerfeldas tapo savarankiška mados ir popkultūros ikona, sukūrusia „Chanel“ prekės ženklą iš naujo.

A. K.: Būtent. Todėl vienas įdomiausių ir reikšmingiausių pastarojo metų pokyčių didžiųjų mados namų kontekste, mano požiūriu, yra Matthieu Blazy paskyrimas „Chanel“ kūrybos vadovu. Šis pokytis turi ir simbolinę transformacijos reikšmę, nes

„Gucci“ nuotr.

„Gucci“

net 36 metus „Chanel“ mados namams vadovavo K. Lagerfeldas, kuris ne tik atgaivino prekės ženklą po Gabrielle'ės „Coco“ Chanel eros, bet iš esmės sukūrė šiuolaikinę jo tapatybę. Šiandien, kai kalbame apie tai, kas yra „Chanel“ – apie legendinę istoriją ir stiprų vizualinį identitetą – dažnai pamirštame, kad būtent K. Lagerfeldo dėka mes vis dar žinome, kaip atrodo „Chanel“ pasaulis. Jo kūrybos vizija suformavo mūsų vaizduotę: kas yra „Chanel“ moteris, kokia jos laikysena, kokią energiją ji skleidžia.

Po K. Lagerfeldo mirties 2019 m. „Chanel“ kūrybos vadove tapo Virginie Viard, ilgametė jo dešinioji ranka. Jos paskyrimas buvo logiškas tęstinumo žingsnis, tačiau, daugelio manymu, šis laikotarpis tapo susikaustymo lede periodu. 2019–2024 m. mados namai išlaikė savo stilistiką, tačiau stokojo kūrybos drąsos ir atsinaujinimo. V. Viard, nepaisant savo profesionalumo ir lojalumo K. Lagerfeldui, niekada nepretendavo tapti lygiaverte jo kūrybos atsvara. Taip „Chanel“ tarsi įstrigo tarp praeities šlovės ir šiuolaikinės auditorijos lūkesčių.

K. S.: E. Rabkino nuomone, V. Viard kūrinių „atrodė pigiai net ant podiumo“.

A. K.: 2025 m. „Chanel“ vairą perėmė M. Blazy, ir šis sprendimas, mano nuomone, buvo itin laiku. Po kelerių stagnacijos metų ši kaita žymi naują „Chanel“ atgimimo etapą. M. Blazy, turintis patirties „Maison Margiela“, „Celine“ ir „Bottega Veneta“ mados namuose, atsiėmė modernų požiūrį į medžiagiškumą, silueta ir naują „Chanel“ moters tapatybę. Jo kūrybos vizija – grįžimas prie „Chanel“ esmės, prie moters, kuri yra stipri, nepriklausoma ir drąsiai perima vyrų drabužių elementus į savo garderobą. Tai tarsi grįžimas prie to, ką darė pati G. Chanel, kai iš vyriškos spintos skolinosi kirpimus ir konstrukcijas, suteikdama jiems naują gyvenimą moters spintoje.

Pirmoji M. Blazy kolekcija „Chanel“ mados namams buvo pristatyta kosmoso metaforos kontekste, tarp galaktikų, skambant legendinei dainai „Rhythm Is a Dancer“ („Snap!“). Visas kolekcijos pristatymas tiesiog spinduliavo energiją ir laisvę – būtent tai, ko „Chanel“ trūko vadovaujant V. Viard.

Siluetai iš struktūruotų pereina į švelnesnius, plazdančius, o klasikinės tvidas, ilgus metus kritikuotas kaip senamadiškas, tampa naujai interpretuojamu audiniu dėl visai kitokio kūrybos požiūrio. Taip M. Blazy įgyvendina paveldą atgaivinti ar drabužio konstrukcijų, formų atnaujinimu, kuris komunikuoja: „Chanel“ siekia atjaunėti. M. Blazy gali tapti tuo, kuris sujungia kartas: vyresniąją, kuri vertina klasiką, ir jaunąją, ieškančią laisvės.

K. S.: Sutinku, kad M. Blazy kolekcija – naujas „Chanel“ veidas, prie kurio reikės pratintis. Jis turėtų patikti elegancijos, klasikos mėgėjams. Išvaizduojau, kad kolekcija turėtų visiškai puikiai tikti jaunesnei auditorijai, į kurią taikomasi, ir, tikėtina, ja liks patenkinti senieji „Chanel“ klientai (juk kas nenori atjaunėti?). Nors trumpučiai švarkai ir pažeminta liemens linija vis dėlto kelia iššūkių tam tikroms figūroms, o nuosaikūs tvidai man asmeniškai – nostalgijai anksčiau ryškiaspalviam „Chanel“ pasauliui. Kūną didinančios formos irgi keistokai atrodo „Chanel“ kontekste – čia sutinku su P. Pourhashemi.

A. K.: M. Blazy kolekcijoje naudoja net ne tvidad, o jo imitacijas iš siūlų karoliukų, ką galima įžiūrėti tik labai atidžiu žvilgsniu.

K. S.: Įdomu tai, kad M. Blazy tarsi nekeliami pelno didinimo lūkesčiai, nes pastaraisiais metais „Chanel“ finansai ir taip auga gana maloniu greičiu: bendrovė pranešė, kad 2023 m. jos pajamos siekė 19,7 mlrd. JAV dolerių – per penkerius metus išaugo daugiau nei 75 proc. Kita vertus, kainos taip pat išaugo, todėl kadaise neliečiamas prekės ženklas tapo lengvu taikiniu skundams dėl visko – nuo kokybės (dažnai vadinamos neatitinkančia padidėjusių kainų) iki dizaino (vis dar komerciškai skambaus, bet kartais laikomo šiek tiek pasenusiu). Tai gi naujam dizaineriui teks skleisti prekės ženklo kūrybos žinutę ir kartu klientams tiekti produktus, kurie būtų ne tik geidžiami, bet ir tinkami dėvėti nuolat (taip pateisinant už juos sumokėtus didžiulius pinigus). Tai – nemenkas iššūkis, nes su paklausos nuosmukiu pagrindinėse rinkose susiduria visas prabangos sektorius. „Chanel“ įmonės mados sektoriaus prezidentas Bruno Pavlovsky pernai teigė, kad „Chanel“ buvo „sunkesni metai, nors pardavimai yra tik šiek tiek prastesni nei 2023 m.“ 2024 m. „Business of Fashion“ naujojo dizainerio paskelbimo proga duotame interviu B. Pavlovsky sakė, kad antras pagal dydį mados prekės ženklas, kurio metinės pajamos siekia beveik 20 mlrd. dolerių, „nereikalauja revoliucijos“. Tačiau M. Blazy pasirinkimas vis dėlto vertinamas kaip istorinis, transformuojantis žingsnis. „Mes pasirinkome Matthieu ne tam, kad jis tiesiog „darytų „Chanel“, o tam, kad jis galėtų peržengti „Chanel“ ribas ateityje“, – sakė B. Pavlovsky. Ir galiausiai – „Dior“.

„DIOR“ IR JONATHANAS WILLIAMAS ANDERSONAS

A. K.: 2025 m. birželį „Dior“ paskelbė, kad Jonathanas Williamas Andersonas tapo moterų ir vyrų kolekcijų ir *haute couture* linijos kūrybos vadovu – iš esmės perėmė viso kūrybos proceso vairą. Iki tol „Dior“ kolekcijas kuravo M. G. Chiuri, vadovavusi mados namams 2016–2025 m. Jos kūrybos laikotarpis buvo nuosekliai orientuotas į feministinius įkvėpimo šaltinius, moterų emancipacijos istorijų naratyvus, istorinius elementus ir klasikinių „Dior“ siluetaų reinterpretacijas. Ši vizija sulaukdavo nuolatinių kritikų iš dalies mados kritikų dėl pasikartojančių temų ir pernelyg saugaus požiūrio, o kūrybos vadovei buvo priekaištaujama, kad jos kolekcijose – nieko įdomaus.

J. W. Andersonas kaip naujasis kūrybos vadovas atneša į „Dior“ žymiai daugiau conceptualumo ir eksperimentavimo formomis, audiniais ar siluetais. Dauguma mados kritikų pastebi jo kūrybos koncepcijas „Loewe“ mados namuose, kur jis

ilgą laiką dirbo kūrybos vadovu, tęstinumą. Mano akimis, tai atsispindi naujoje „Dior“ kolekcijoje, kur juntamas derinys tarp dizainerio meistriškumo ir didžiųjų mados namų palikimo.

Vienas ryškiausių J. W. Andersono jau įdiegtų pokyčių – „Dior“ logotipo atnaujinimas. Naujoje versijoje logotipas sudarytas iš didžiosios „D“ ir mažųjų raidžių „ior“, vizualiai grįžtant prie 1946 m. Christiano Dioro pasirinktos logotipo formos.

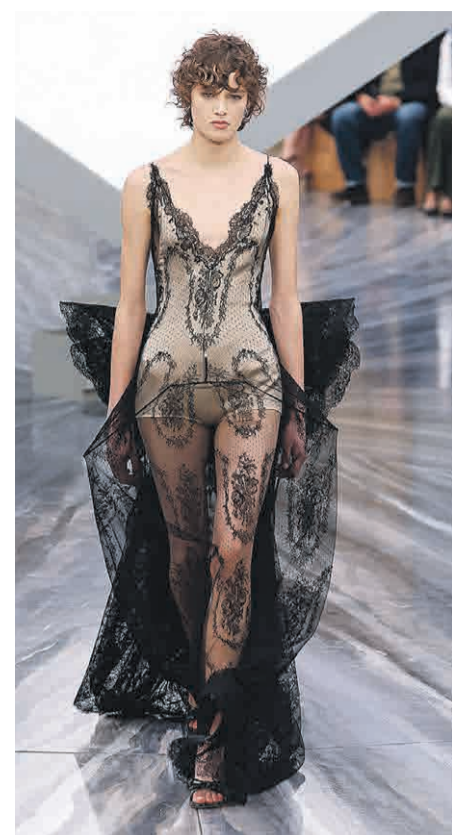
Be to, J. W. Andersonas tituluojamas vienu iš sunkiausiai dirbančių mados dizainerių, nes per metus turi parengti net dešimt kolekcijų „Dior“ mados namams: keturias moterų *ready-to-wear*, keturias vyrų, ir dvi *haute couture*.

K. S.: Turiu pasakyti, kad „Dior“ mados namai pirmą kartą mano akiratyje atsirado tik tada, kai jų vadove tapo M. G. Chiuri, net pasitelkiau jos pavyzdį savo tekste apie madą ir feminizmą, kurį rašiau žurnalui „Lūžis“. Jokio kito kontakto su šia mados pasaulio dalimi nesu turėjusi, išraiškiai moteriška stilistika (kokia pasižymėjo mesjė Ch. Dioro kūryba) manęs niekada nedomino, todėl jokios nuomonės „Dior“ mados klausimu neturiu. Panašiai ir dėl J. W. Andersono – negaliu pasakyti, kad jo darbai man būtų gerai pažįstami, todėl pirmąją jo „Dior“ kolekcija teko pasidomėti atidžiau vien tam, kad galėčiau bent išvaizduoti, apie ką čia kalbata, kolega Almantai.

Ir labai nusivyliau, tiesą sakant. Labai keistos formos ir siluetai, groteskiški galvos apdangalai, baisokos tiulio suknelės, keista stiliaus eklektika. *Nysupratau*, kaip pasakytų Karinos Paninos kolekcijos personažas. Ši kolekcija tikrai nepalenks manęs „Dior“ pusėn (jeigu jau imamės mados kritikos, tai ir mažytį reikia kaip tikram kritikui, t. y. galvoti, kad svarbiausia dizainerio užduotis yra įtikinti būtent tau, o iškilusis kritike 😊). Kaip pats, Almantai, vertini šios kolekcijos kūrinius: ar ne per daug eksperimentų, kurie atrodo tarsi gremėzdiškas teorijos taikymas praktikoje?

A. K.: Atsižvelgiant į tai, kad tai buvo *ready-to-wear* kolekcija, manau, kad iš tiesų eksperimentinių modelių buvo per daug, o tikrųjų *ready-to-wear* modelių – per mažai. Daugelis kūrinių buvo arba pernelyg eksperimentiniai, arba pernelyg kasdieniški, todėl, tikėtina, rasti aukso vidurį dizaineriui buvo sudėtinga. Nors kolekcijoje perinterpretuojami ikoniniai „Dior“ mados kūrinių, man pritrūko vientisumo ir aiškios pasakojamosios linijos; nebuvo iki galo aišku, apie ką ši kolekcija. J. W. Andersonas teigė, kad pagrindinė idėja buvo išsifruoti „Dior“ archyvą ir jį iš naujo perkoduoti. Šią mintį buvo galima išvilgti, tačiau dauguma kolekcijos darbų atrodė itin skirtingi. Buvo bandoma išlaikyti bendrumą per aksesuarus, pavyzdžiui, vienus galvos apdangalus, bet, mano manymu, to nepakako. Lauksiu *haute couture* kolekcijos, galbūt tuomet bus galima aiškiau pamatyti dizainerio viziją.

Pabaigę tauriąsias pasiflorų sultis, reziujuojame, kad tiek nepriklausomi mados kritikai, tiek oficialieji mados leidiniai sutaria, kad šiaandien visi dizaineriai – tiek naujai paskirti, tiek jau seniai dirbantys toje pačioje vietoje – jaučia be galo daug spaudimo, visų pirma iš savo darbdavių, mados namų savininkų – verslo konglomeratų, kurie tikisi amžinai augančio pelno. Tačiau ne mažesnę spaudimą daro ir pirkejų lūkesčiai. Taip pat, o gal net labiau, svarbūs ir socialinių medijų, tapusių naująja turgaus aikšte, kurioje teisiama, išteisinama, kalama prie gėdos stulpo ir kertamos galvos, komentatorių nuomonės. Tenka nelinksmi konstatuoti, kad grožis, estetika, kūrybos unikalumas ir originalumas dažnai aukojami dėl pelno, didesnių reitingų, žinomumo ar kitų mažai su mados autentiškumu susijusių dalykų. Šiaandien madą diktuoja ne dizaineriai ar kritikai, ir dažnai net ne koncernai ar gamintojai, o patys vartotojai, todėl būtent viešieji ryšiai ir mados prekės ženklo informacija, naratyvas, pasaka ar filmukas tampa viena svarbiausių kolekcijos dalių. Tai kelia klausimų apie mados paskirtį ir jos esmę, kuriuos dar labiau komplikuoja gamtos saugos, klimato kaitos ir kitos mados pasauliui gėdą darančios problemos. Jų aptarti nebeturime laiko, todėl grįžtame prie jau nuskambėjusios išvados, kad visos paminėtos kolekcijos – tik pirmieji dizainerių pristatymai naujuose kontekstuose, taigi, žinoma, dar bus visko. Ir todėl, žinoma, apkalbų mados pasauliui tikrai neturėtų pritrūkti. 😊

NIUJORKAS VILNIUJE, ARBA

Rašė dr. Kristina Stankevičiūtė (VILNIUS TECH)

Nuotraukos Artūro Ganajevio ir iš herojų asmeninių albumų

Kiekvienas miestas turi savo aurą, kuri susideda iš daugelio dalykų, ir kiekvienas dažnai vaizduotėje susikuriame vieno ar kito miesto viziją, kuri nebūtinai turi pasitvirtinti realybėje. Štai, pavyzdžiui, Niujorkas man kažkodėl asocijuojasi su šokių mokyklos idėja – jaunų, talentingų, dinamiškų šokėjų istorijomis, daugybe treniruočių, nuožmia konkurencija, tačiau kartu – įspūdingais pasiekimais, pripažinimu ir laisvę apibrėžiančiu užsimiršimu. Tikriausiai per daug prisižiūrėjau filmų apie visokius gatvės šokius ir jaunosius talentus („High Strung Free Dance“ ir „Fame“ mačiau po tris kartus ir žiūrėsiu dar). Galbūt dėl to būtent šokių pasaulis man alsuoja tuo Niujorku, kokiam norėčiau lankytis. Stebėtina, bet tokios atmosferos galima rasti ir Vilniuje – tik reikia žinoti, kur ieškoti.

Garsi muzika, susikaupę veidai, ritmiškas senutėlių grindų dunksėjimas ir veidrodys per visą sieną – tipiška šokių salė, dekoruota impresionistiniais vaizdeliais iš balerinių gyvenimo. Tik čia šokame ne baletą, o salsa – amerikietiškos miesto kultūros išraišką. „Spiralė!!!“ – surinka mokytoja ir šokėjų kojos sinchroniškai spiria į orą. Pagaliau imu suvokti, kodėl šokių mokytojai komunikuoja riksmu: kai mano vaikai lankė pramoginių šokių būrelį, tai atrodė gan drastiškas trapių jaunučių sielų dresavimo metodas, tačiau dabar suprantu, kad kitaip šokėjai tiesiog negirdėtų, ką reikia daryti.

Pakalbinti mokytoją levą norėjau seniai, bet ji atrodė griežta ir pasinėrusi į šokį iki pat savo ilgų šviesių plaukų galiukų. Tik ketvirtame salsos pamokų sezone susivokiau, kad disciplina mokant suaugusiuosius yra daug kartų reikalingesnė nei dirbant su vaikais – neįtikėtina, kiek priežasčių susigalvoja suaugę žmonės, kodėl jiems nepavyksta šokio žingsneliai! Atkakliai ir nuolat kartojant, kaip ir ką reikia daryti, net ir maloniausiam pasaulyje žmogui kantrybė gali pradėti trūkinėti. Kai pagaliau pokalbis su leva įvyksta, įsitikinu, kad mano įtarimai pasitvirtino, – griežtumas yra tik darbo priemonė, o salsa – tema, kuria mūsų nuostabią mokytoją galėtų kalbėti visą dieną, jei tik nereikėtų vėl šokti 😊.

KAS TA SALSA

Terminą „salsa“ septintajame dešimtmetyje Niujorke sugalvojo muzikantas iš Dominikos Johnny Pacheco, apibūdindamas tuo metu mieste grojamą kubietišką šokių muziką. Būtent ją ir platino J. Pacheco muzikos įrašų kompanija „Fania Records“. Netrukus atsirado ir salsos šokis – mambo (populiaraus Niujorke septintajame dešimtmetyje) ir Lotynų Amerikos šokių, tokių kaip son ir rumba, ir amerikietiškių šokių, tokių kaip swingas, *hustle* ir stepas, derinys.

Salsos žingsnelius galima atlikti individualiai, tačiau jis dažniausiai šokamas poroje. Pagrindinis salsos ritmas susideda iš trijų žingsnių, atliekamų kas keturis muzikos taktus. Salsos šokėjai taip pat gali išsiskirti ir šokti solo, tai vadinama švytėjimu (angl. *shine*). Skiriama keletas salsos tipų, plačiausiai paplitę yra trys: Niujorko, L. A. ir kubietiška salsa.

Niujorko stilius, „Vikipedijos“ žiniomis, apibūdinamas kaip linijinė salsos forma, tačiau svarbiausias jo skirtumas nuo kitų stilių – tai, kad jis šokamas antruoju muzikos taktu (*On Two*). Taip pat, pasak „Vikipedijos“, daugiau dėmesio skiriama individualiai atliekamiems šokio elementams (t. y. *shines*; lietuviškų šokių terminų vartoseną salsos šokėjų ratui nebūdinga, o ir, tiesą sakant, nereikalinga...). Niujorko stilius yra kubietiškių šokių, tokių kaip mambo, son, pachanga ir rumba, ir amerikietiškių šokių, tokių kaip swingas ir stepas, mišinys. Viena įtakingiausių Niujorko stiliaus sal-

sos asmenybių yra Eddie Torresas (dar žinomas kaip Mambo karalius), kuris įformino *On Two* salsos ritmą (paremtą afrokaribiškos kilmės ritmu tumbao) ir išpopuliarino šią muziką, jos mokė Niujorko šokių studijose ir mokomuosiuose vaizdo įrašuose.

L. A. salsa – Los Andželo stiliaus salsa, šokama *On One*, kai šokėjai žengia į priekį pagal pirmą muzikos taktą, kitaip, nei šokdami Niujorko stiliumi, kur šokama *On Two*. Ankstyvąjį L. A. stilių puoselėjo broliai Vazquezai (Luisas, Francisco ir Johnny), įkūrę pirmąją Los Andželo salsos šokių komandą „Salsa Brava“ (teisybės dėlei reikia pasakyti, kad oficialiai ši garbė priskiriama L. Vazquezui, bet, ko gero, nesuklysimė manydami, kad salsa buvo šventas reikalas visai šeimai). L. A. stilius brolių Vazquezų dėka pasižymi efektingais judesiais ir akrobatikos elementais. Kita žinoma L. A. stiliaus salsos asmenybė – Albertas Torresas, pagarsėjęs kaip Los Andželo salsos kongreso, pirmojo JAV ir daugelį metų vieno didžiausių salsos renginių pasaulyje, sumanytojas. Prie įžymybių minimi ir šokėjai Alexas Da Silva ir Liz Lira, kūrę choreografiją TV laidai „Šokiai su žvaigždėmis“ („Dancing with the Stars“) – šokių konkursą, jau 34-ąjį sezoną transliuojamą JAV.

Kubietiška salsa dar žinoma *casino* pavadinimu, kuris kilo iš ispaniško termino, reiškiančio šokių sales „Casinos Deportivos“ – jose XX a. viduryje ir vėliau šokdavo turtingesni bal-

APIE SALSAŲ IR JOS SESERIS

tieji kubiečiai. Istoriskai šis šokis kilo iš porinio šokio, kurį sudaro kubietiški „Son“, „Cha Cha Cha“, „Danzón“ ir „Guaracha“ šokių elementai. Kubietiškos salsos šokėjai į savo repertuarą dažnai įtraukia afrokubietiškių šokių, pavyzdžiui, „Guaguancó“ ir „Columbia“, judesių, o tokią praktišką perėmė ir kitus salsos stilius šokantieji.

KODĖL SALSA?

Leva akcentuoja, kad salsa nėra šokis iš pramoginių šokių repertuaro (jei į jį ir pakliūva, šokama kitaip nei salsos entuziastų susibūrimuose). Tai socialinis šokis, o toks, anot tango filosofiją tyrinėjusios filosofės Agnieszkos Juzefovič, yra „šokamas tik savo paties malonumui, o ne publikos ar komisijos vertinimui. Neprivalu atitikti kokių nors taisyklių ar standartų, nesiekama būti geresniam už kitus šokėjus, negalvojama apie tai, kaip šokis atrodo iš šalies“.

Salsos mokyklos mokiniai taip pat kalba apie šokio malonumą. „Salsa man yra šilto vėjo gūsis, net jei išties yra lietingas rudens vakaras. Salsos muzika mane mintimis nukelia į pietus, kur šviečia saulė, o ritmas ir šokio judesiai išjudina visai kitu tempu nei kasdienė rutina. Salsa yra ir platforma susipažinti su naujais žmonėmis, galimybė išbandyti save įvairiose socialinėse interakcijose ir smagiai praleisti laiką“, – teigia Vita. Kristina sako, kad labiausiai džiugina, kai pavyksta atlikti šokio žingsnelius (ir aš jai pritariu iš visos širdies, o ne dėl to, kad bendravardė). Pats šokis mus abi (nes ir vėl pritariu Kristinai)

žavi tuo, kad „jo žingsnelius galima pritaikyti ne tik salsos šokių aikštelėje; jaučiu, kad geriau pradedu jausti muziką, ritmą ir dabar jau meška ne ant dviejų, o tik ant vienos ausies užlipusi“. Aušra žavisi salsos sukiniiais (pavydėtinas šaltakraujiškumas – kita vertus, sukiniiai iš tiesų yra pats salsos smagumas, ypač šokant su partneriu!) ir šokio greičiu (čia jau sunkiau pritariu – net visai nebloggeriai išmokus žingsnelius atkartoti normaliu įprastiniu salsos ritmu yra, švelniai tariant, nelengva. Laimė, mūsų, pradinukų, grupei leva tokios muzikos negroja...). Kodėl pasirinko būtent salsa, Aušra ir pati nežino – panašiai kaip ir leva, kurios šokių karjera tęsiasi jau 20 metų. Greičiausiai dėl to kalta jos sesuo Elena, parsivežusi salsos idėją iš Portugalijos, kur buvo išvykusi mokytis pagal „Erasmus“ mainų programą. Ritmiškos, regio stiliaus muzikos leva klausė visada, vėliau susidomėjo Brazilijos muzikos idėjomis, taigi salsos ritmai iškart labai pritaro. Vėliau bandė visokių kitokių Lotynų Amerikos šokių variantų, tačiau salsos nurungti niekam nepavyko.

SALSA VILNIUJE

Pasišovusios Lietuvoje pritaikyti portugaliską salsa, seserys puolė domėtis, kur ir kaip išmolti šio temperamentingo šokio Vilniuje. Ir rado Fereiko Manzanaresą, lietuvių kilmės muzikantą iš Argentinos, kuris vedė nelabai rimtas, bet labai smagias salsos pamokėles. Jose grojo salsos muzika ir tyrojo nepretenzinga atmosfera, visai nepanašį į tą, kuri vyrauja tradiciniuose pramoginių šokių klubuose (kur viskas labai rimta ir iškart siekiama šauti

į tarptautinių konkursų lygmenį; tai žinau ir iš asmeninės patirties). Susižavėjimas salsa augo kaip ant mielių ir netrukus lietuviškos išdūmė į Rygą, kur, kaip paaiškėjo, vykdavo salsos festivalis. Dar, jau Rygoje, paaiškėjo, kad salsa iš tiesų šokama visai kitaip, nei merginos mokėsi Vilniuje, ir planuotas smagumas kiek apkarto, nes didžiąją renginio dalį teko ramstyti sienas. Tačiau sužinojus, kaip atrodo tikra salsa, noras išmolti ją šokti tik sustiprėjo, ypač dėl to, kad Rygoje levos kompanija susipažino su vienu garsiausių salsos mokytojų Super Mario iš Londono. Jis padovanojo savo DVD ir liepė mokytis toliau: „Kai kitą kartą susitiksite kokiam festivalyje, turėsite pademonstruoti dvigubą suktuką.“ Taip pat patarė pačioms organizuoti salsos renginius, nes kitaip nieko nebus.

Po Rygos renginio merginos ėmė važinėti po kitus festivalius, organizuoti pamokėles, kvietėsi mokytojų iš užsienio, mokė ir mokėsi pačios, kvietė draugus ir pažįstamus, žodžiu, salsos virusas sklido greitai ir beveik nevaržomai. 2007 m. jos surengė pirmąjį Vilniaus salsos festivalį, kuris, pasak levos, buvo labai sėkmingas, dalyvių jame buvo panašiai tiek, kiek būna dabar. Ir atvyko neįtikėtina daug užsieniečių, nors tais laikais nebuvo nei socialinių tinklų, nei normalios komunikacijos internetu.

Šiandien salsos entuziastų bendruomenė Vilniuje nedidelė – leva priskaičiuoja gal 100 žmonių, tačiau nuolat besilankančių jos organizuojamoje

salsotekoje – apie 50. Vilniaus salsos festivalis išlieka tam tikru atskaitos tašku ir šio šokio kultūros sala, o „Salsa Sisters“ šokių mokykla – nuolatine salsos erdve. Žinoma, mokytis salsos galima ir kitur – veikia nemažai įvairių Lotynų Amerikos šokių mokyklų, tačiau jose salsa pasimeta tarp kitų šokių. Kubietišką salsa šokantys nelabai mėgsta niujorkietišką ir L. A. salsa, ir atvirkščiai, – visų pirma, ko gero, dėl muzikos. Tačiau seniems geriems salsos klestėjimo Vilniuje laikams, kai pasišokimai vykdavo kiekvieną savaitę, o kartais net ir dažniau, didelės nostalgijos leva neįaučia – nebėra tiek laiko ir entuziazmo.

SALSA KAIP GYVENIMO BŪDAS

A. Juzefovič pastebėjimai apie tango šokį puikiai tinka ir kitoms Lotynų Amerikos (ir ne tik) šokio formoms apmąstyti. Ji svarsto, kad šokio, kaip ir kitų pramogų, žmogus dažniausiai imasi sąmoningai, tačiau su tam tikromis išlygomis, – tiek su tautiniais, tiek su pramoginiais šokiais žmonės dažnai supažindinami dar vaikystėje, kai tėvai užrašo į užklausinės veiklos būrelius (šiandien Lietuvoje ši pažintis yra tapusi privaloma pradinio mokyklinio ugdymo dalimi). Naktiniuose klubuose šokiami šokiai (tarp jų minima ir salsa) tam tikru momentu tampa neatsiejama jauno žmogaus gyvenimo dalimi – šokama tai, ką šoka visi. O šokti tango, teigia A. Juzefovič, žmogus „ateina sąmoningai, vedamas subrandinto, asmeninio apsisprendimo, siekdamas ne tiek atitikti visuomenės stereotipus, kiek realizuoti vidinį sielos poreikį“.

Lygiai tą patį galima pasakyti ir apie kitas brandžiame amžiuje pasirinkamas veiklas, tebūnie tai salsa, tenisas ar paplūdimio tinklinis. Amžiaus nulemiami skirtumai, ko gero, sietini ne tik su išsilaisvinimu ar vidiniais sielos poreikiais – žymiai svarbiau, mano nuomone, bendras nuovokumo nusilpimas, dėl kurio vyresniems žmonėms sunkiau suprasti ir įsiminti dalykus.

Tačiau leva šiai nuostatai visiškai nepritaria – mokytis šokti niekam niekada nevelu. Toks savęs nurašymas gal labiau būdingas mūsų kultūrai, tačiau salsos festivaliuose – daugybė įvairiausių amžiaus šokėjų. Žinoma, sunku nesutikti, kad jaunam žmogui greičiau pavyksta pagauti judesius, juolab kad salsa yra greitas, dinamiškas šokis, jame daug sukinių, kuriuos išmolti atlikti teisingai nėra visai paprasta. Tačiau šokiui reikalingą lankstumą, muzikalumą ir apskritai energiją leva sieja ne tiek su amžiumi ar tautybe, kiek su odos spalva. Kasmet keliaudama po salsos festivalius, ji pastebi, kad baltaodžiai turi mažiau Lotynų Amerikos šokiams reikalingų savybių, nors tai, sutariame, visiškai priklauso nuo individualių asmenybių. Pietietiško ir šiaurietiško temperamento skirtumai pažįstami, ko gero, daugeliui mūsų, o lotynoamerikiečių vidinė šiluma ir gebėjimas bendrauti su nepažįstamais turėtų būti ypač žinomi džiazų koncertų klausytojams. ▶

SALSOS MUZIKA MANE MINTIMIS NUKELIA Į PIETUS, KUR ŠVIEČIA SAULĖ, O RITMAS IR ŠOKIO JUDESIAI IŠJUDINA VISAI KITU TEMPU NEI KASDIENĖ RUTINA.

◀ Bet kuriuo atveju, tango, kaip rašo A. Juzefovič, turbūt labiau negu bet koks kitas šokis, „geba tarytum pavergti žmogų ir žymiai keisti visą jo gyvenimo būdą“. Susidūręs su šia pramogos forma, žmogus dažnai dėl jos pameta galvą, nejučiomis paverčia jį savo gyvenimo prioritetu ir jis tampa tiesiog priklausomybe. Ar salsa irgi turi tokį poveikį? Absoliučiai taip, pritaria leva. Salsa užima beveik visą laisvą laiką, reikalauja investicijų – visų pirma į keliones po festivalius, kurių pasaulyje vyksta daugybė, o kur dar Vilniaus festivalis, rengiamas jau aštuoniolika metų... Ar ši priklausomybė vargina? Be abejo – po kiekvieno festivalio leva sako sau, kad jau paskutinis kartas, „bet net jeigu iš tiesų sugalvočiau viską mesti, ko gero, nepavyktų, nes tai dalis manęs, vis tiek ką nors, kas susiję su salsa, daryčiau“.

Vilniaus festivaliui, kurį, kaip ir visus kitus salsos renginius pasaulyje, galima rasti interneto puslapyje salsavida.com, būdingas kompaktiškumas – tai nėra didelis renginys, nes salsos šokių bendruomenė irgi kompaktiška. Tačiau savo programa ir atmosfera jis puikiai įsilieja į Europos festivalių draugiją, čia atvyksta daugelis mokytojų ir salsos entuziastų iš įvairiausių kraštų. A. Juzefovič tokį gyvenimo būdą aiškina prancūzų filosofų Gilles Deleuze'o ir Felixo Guattari nomadologijos teorija, pagal kurią šiandiniame pasaulyje įsivyravę nomadinės idėjos ir sąvokos, nesusijusios su jokia konkrečia teritorija. Salsos, kaip

ir tango, šokėjai (ar kokios kitos panašaus tipo priklausomybės turėtojai) įgauna nomadinę tapatybę, nes neprisiša prie konkrečios vietos ar stiliaus, o keliauja po pasaulį, pažindami vis kitas kultūras. „Salsa man atvėrė platių pasaulį, – sako leva. – Festivaliuose sutinku daugybę įdomių žmonių, kurių nesutikčiau keliaudama įprastais būdais. Kita vertus, festivaliuose supran-

tu, kad įvairiausių kultūrų žmonės iš tiesų yra labai panašūs. Tas panašumas ir kuria bendruomenės jausmą.“ Žinoma, pritariu aš, – nuo salsos priklausomų žmonių bendruomenės. 😊

PRAKTINIAI PASTEBĖJIMAI

Pradėti šokti salsą, kaip ir kitus šokius, ypatingo pasiruošimo nereikia, svarbiausia – patogią aprangą ir tinkami

bateliai. Jie turėtų būti slystančiu padu (ne slidžiu, o slystančiu) – darant sukinius, o ir kitus žingsnius, pėda turi laisvai slysti grindimis. Su sportiniais bateliais judesiai pasikeičia, ir pradedantiesiems nelengva išgauti tinkamas trajektorijas.

Žinoma, prieš kiekvieną sportinę veiklą reikėtų padaryti apšilimą – prieš šokant salsą irgi daroma speciali mankšta, išjudinanti labiausiai šokyje naudojamus raumenis (prisipažinsiu, apie kai kurių iš jų egzistavimą iki tol net neįtariau). Įdomiausia, ko gero, kad iš pat pradžių šio šokio treniruo-tė atrodo labai lengva. Bent pirmas dvidešimt minučių. „O dabar – su muzika!“ – sako mokytoja ir paaiškėja, kad visi tie nesunkūs žingsneliai, kuriuos ką tik puikiai pavyko atlikti beveik be klaidų, susivelia į vientisą straksėjimą. Kojos pinasi, galva sukasi, akys kėsinasi iššokti iš orbitų ir po valandos išėini leisgyvis, nors nelabai supranti, kodėl.

Taigi kiek laiko užtrunka išmokyti šokti salsą? Šį klausimą, juokiasi leva, girdėjavau daugiau kartų gyvenime nei bet ką kitą. Atsakymo į jį nėra – kiekvienas mokėjimą šokti įsivaizduoja skirtingai. Vienas gali šokti jau po kelių pamokų, kitas mokosi metų metais ir vis tiek neišdrįsta žengti į šokių aikštelę (mintyse trupučiuką susigūžiu ir apsimetu, kad man tai beveik neaktualu). Šokis visada yra stresas, ir net leva, kuri salsą šoka pusę savo gyvenimo, jaučiasi dar turinti ko išmokyti (čia kaip slidinėjimas, pagalvoju – vieni slidinėja kartą per metus ir laiko save beveik asais, o kiti važiuoja beveik kiekvieną žiemos savaitgalį ir nuolat samdosi instruktorių, kad patobulintų savo techniką). Noras šokti turi būti didesnis už stresą ir baimę suklysti ar apsijuokti, sako leva, ir nėra kito būdo įveikti tą stresą kaip šokių aikštelė. Beje, mokantis salsos žingsnių, skirtingai nei tango ar kitų porinių šokių, nebūtinai partneris – todėl ir pamokos vadinasi salsa solo. Tačiau, išmokus solo, šokti salsą su partneriu reikia vėlgi mokytis iš naujo. Žodžiu, patarimas paprastas – pradėti kuo greičiau, kad turėtumėte laiko įvaldyti įvairius būdus.

SALTARE NECESSE EST, ARBA ŠOKTI YRA BŪTINA

Šį lotynišką posakį sugalvoju pati, mąstydamą apie šokio poveikį žmogui, kuris yra tikrai gilesnis, nei gali pasirodyti. Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje yra net judesio terapijos magistrantūros programa, kurioje šokio disciplinai skiriama beveik trečdalis studijų laiko. Mano jaunystėje šokiai buvo vaikų laisvalaikio būrelių tema – šiandien, beje, kai darbas kolektyviniame sode ar pas tėvukus kaime yra labiau egzotika nei tipišku miestiečių kasdienybė, aktualūs tapo ir laisvalaikio būreliai suaugusiesiems. Ypač atsižvelgiant į vyraujantį sėslų gyvenimo būdą ir sėdimą darbo pobūdį. Gerai, kad bent pradinukai supažindinami su šokiu – vėliau tenka kapstyti patiems. O, kaip sako britų liaudies išmintis, seną šunį išmokyti naujų triukų sunku...

Be to, nuolat salsos muzikos klausytis ne taip paprasta, kaip gali pasirodyti, – ryškus ritmas reikalauja dėmesio, tai ne koks *jazz lounge*, kurio fone gali *dūmoti savo dūmas*, kaip pasakytų koks Kristijonas Donelaitis. Po treniruočių supranti, kad šokis apskritai yra protinis darbas – šokant įsijungia visai kitos smegenų dalys. Tik pradėjus lankyti užsiėmimus pavykdavo susikaupti daugiausia 40 minučių, kaip mokykloje. Po 45 minučių pradėdavau be perstojo žvilgtinti į laikrodį, nes galva tiesiog atsisakydavo toliau protauti. Šiandien, pradėjus jau ketvirtą salsos mokslų sezoną, išvermės gerokai daugiau – ir daug daugiau malonumo. Pasibaigus užsiėmimui galvoje pagaliau nebeskamba salsos ritmo maldelė „viens du tryys, penki šeši septynyni“. Ir pagaliau pavyksta tie žingsneliai! Mus jau perkėlė į aukštesnę klasę – kikena damų sekcijos moteriškės po kiekvieno naujo sudėtingesnio šokių judesio.

Filosofinis pabaigos klausimas: ar šokis yra intelektualus užsiėmimas? Kaip pažiūrėsi – jei lyginame su kultūros teorijų refleksija, literatūros kritika, filosofija ar kokia nors ekonomikos teorija, galbūt nelabai. Tačiau šokyje jungiasi ne tik judesys ir emocija, bet ir reikia labai tiksliai skaičiuoti žingsnius, atsiminti ir atlikti derinius, išlaikyti estetiką, pataikyti į ritmą (čia aktualiau turintiems iššūkių dėl muzikalumo, bet ne tik jiems), ir dar, kaip sakydavo mano teniso treneris, nepamiršti kvėpuoti. Tai gal ir nėra taip intelektualu kaip simuliacijos teorijos diskusija šiandienės medių kultūros kontekste, bet vidutinio judrumo baltajam žmogui su šiaurietišku temperamentu ir lietuvišku santūrumu salsa, ko gero, būtų tokio paties ar ne ką mažesnio sudėtingumo iššūkis nei minėta polemika. Įveikti šį iššūkį ir pagaliau išmokyti dėlioti kojas pagal salsos muziką yra malonumas, gerokai pranokstantis bet kokius intelektualinius pasiekimus. Labai tinkantis visiems bet kurio amžiaus ir išsilavinimo piliečiams. 😊

Mes negalime vienas bekito.

W

86
SEZONAS

LIUVOS
NACIONALINIS
DRAMOS
TEATRAS

VELNIO NUOTAKA

DRAMATURGAS IR
REŽISIERIUS

NAUBERTAS
JASINSKAS

PREMJERA

2025 11 13

KITI RODYMAI

2025 12 17, 28
2026 01 15, 16
2026 03 05, 06

SPEKTAKLIO
KOPRODIUSERIS

MMLAB

N
NAUJOJI
SALE

N-16

GENERALINĖ
RĖMĖJA

NORFA

SPEKTAKLI
FINANSUOJA:

LIUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

VILNIUS

LIUVOS
KULTŪROS
TARYBA

INFORMACINIAI
PARTNERIAI:

15 ŽMONĖS 370

bilietai.lt
PLG

teatras.lt

KĄ SKAITYTI? DEŠIMT GERIAUSIŲ M. K. ČIURLIONIO METŲ KNYGŲ

Evaldo Šemioto nuotr.

Vyriausybės kanceliarijos kuruojamoje programoje „Čiurlioniui – 150“ menininkui buvo dedikuota ne tik gausybė renginių ir iniciatyvų, bet ir itin daug leidinių, tad pateikiame dešimt geriausių knygų ir rekomendacijų skaitytojams, kad šie skaitiniai atvertų vis kitą menininko kūrybos ir gyvenimo pusę. Nuo paslaptinių vaikystės istorijų iki muzikos, dailės ir laiškų, alsuojančių genialumo šviesa, skirtų mažiems ir dideliems, pažįstantiems ir analizuojantiems ar tik pradedantiems pažinti Mikalojų Konstantiną Čiurlionį. Jaukiais rudens vakarais kviečiame atrasti savo leidinį – tą, kuris įkvėps skaityti, klausytis, keliauti, tyrinėti ar leistis į kelionę po čiurlionišką minčių, garsų ir spalvų visatą.

ČIURLIONIS – MAŽIEMS IR DIDELIEMS

1. Mildos Pleitaitės ir Kazimiero Momkaus knyga „Kastukas sugrįžo“ – jaunajai auditorijai skirtas, tačiau ir kiekvienam iš mūsų tinkantis nuotaikingas pasakojimas apie M. K. Čiurlionio vaikystę ir kūrybos kelią, jo pasaulį, santykius su gamta ir menu. Skaitytojai sužinos, kaip šis išskirtinis menininkas, vaikystėje vadintas Kastuku, atrado savo talentą ir ką jam reiškė pirmieji žingsniai į meną, perskaitys, kurių gėlių jis norėjo padovanoti mamai, kas įkvėpė jį sukurti pirmąją simfoninę poemą „Miške“. Kaip ir pridera knygai apie Čiurlionį, istorijos apie menininko vaikystę ir kūrybos kelią pasakojamos ne tik žodžiais, bet ir nuostabiais dailininkės Vaidos Kunigėlytės piešiniais.

2. Kitas šių dviejų autorių leidinys šiemet buvo pakartotinai išleistas lietuvių bendruomenių užsienyje prašymu – tai knyga „Šiandien karaliai mums pasakas seka“. Fantazijų ir simbolių kupini Čiurlionio paveikslai paskatino autorius sukurti laisvos vaizduotės įkvėptų poetinių pasakų, kurios skaitytojams leidžia pažvelgti į dailininko kūrybą kitokiame kampu ir kviečia paklajoti po paslaptinę, neįtikėtiną spalvų ir nuostabių išgyvenimų sklidingą pasaulį. Pasaulį, kuriame vietos savo vaizduotei ras tiek vaikai, tiek suaugusieji. Beje, knygos pasaulį papildyti pasakiškais garsais skaitytojai galės nuskenavę QR kodą ir klausydamiesi keturiolikos M. K. Čiurlionio darbų fortepijonui, kuriuos atlieka pianistas Rokas Zubovas.

3. Norintiems prasmingai praleisti laiką ne tik mokykloje, bet ir su šeima, puikiai tiks „M. K. Čiurlionio fenomenas. 10 pamokų rinkinys“. Tai kvietimas pažvelgti į ugdymą kaip į gyvą, kūrybišką tyrinėjimo procesą, mokan-

ties ar kūrybiškai leidžiant laiką pasitelkti Čiurlionį ne tik kaip dailininką ar kompozitorių, bet ir kaip mąstytoją ir tautinį simbolį, kurio kūryba tampa atspirties tašku kalbėtis apie įvairius realaus pasaulio reiškinius. Elektroniniame leidinyje pristatoma dešimt temų – savotiškų kelionių, pradėdamų intriguojančiais klausimais: kaip skamba tyla? Ką dangus pasakoja apie mus? Kaip laiškas gali tapti istorijos liudininku? Kaip sapnas tampa vizija? Kaip kūryba gali padėti kalbėti apie ekologiją ir tapatybę? Tokie klausimai ne tik kviečia ieškoti atsakymų, bet ir įtraukia į diskusijas, tyrimus ir kūrybines užduotis, kuriose skaitytojai tampa atradėjais.

JEI KELIAUTI PO LIETUVĄ, TAI SU ČIURLIONIU

4. Šiemet pasirodė Reginos Stankevičienės, Sigitos Rundytės ir Aušros Sedlevičiūtės knyga „Čiurlionių šeima ir Druskininkai“, kurioje sudėti kruopščiai išanalizuoti, patikslinti Čiurlionio biografijos faktai ir pirmąkart skelbiamos naujos jo kūrybos palikimo ir asmeninio gyvenimo detalės. Knygoje išsamiai pristatomi visi Čiurlionių šeimos nariai, supažindinama su Čiurlionio seneliais ir kitais gimnais, šeimos tradicijomis, vertybėmis, šeimoje vyravusia kultūra ir auklėjimu. Leidinyje pristatomas tuometis Druskininkų kurortas ir apylinkės, socialinė aplinka, kurioje gyveno menininkas ir jo kūrybą įkvėpę aspektai. Pasakojama apie istorinę sodybą (dabar M. K. Čiurlionio namai-muziejus) nuo jos įsigijimo iki šių dienų, pristatomi šeimai priklausę daiktai ir jų istorijos. Ši knyga – puiki proga iš naujo atrasti ne tik Čiurlionį, bet ir vieną gražiausių Lietuvos kurortų.

5. Dar plačiau po gimtąjį Čiurlionio kraštą pasižvalgyti kviečia menotyrininkės, žymiosios Druskininkų gidės Aušros Česnulevičienės knyga „Čiurlionių takais.

Pažingsniavimai po Dzūkiją“. Ši knyga-vadovas, gausiai iliustruota vaizdine ir niekur iki šiol neskelbta archyvine medžiaga, istoriniais kadrais ir paties M. K. Čiurlionio piešiniais, sukasi apie genialaus dailininko ir kompozitoriaus gyvenimą bei visos jo šeimos atmintį liudijančias vietas. Puslapiuose sudėliotas maršrutas keliautojui prasideda nuo Liškiavos, kur užgimė Adelės Radmanaitės ir Konstantino Čiurlionio šeima, veda į Varėną – Mikalojaus Konstantino gimtinę, toliau stabtelėjama Ratnyčioje ir galiausiai kelias atveda į Druskininkus, tapusius itin svarbia vieta menininko gyvenime ir kūryboje.

GALIMYBĖ PAŽINTI ČIURLIONIO LITERATŪRINĮ PALIKIMĄ

6. Siekiantiems dar giliau pažinti, analizuoti Čiurlionio fenomeną verta atsiversti leidinį „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis: korespondencija T. 2, 1907–1910“. Šis Radoslavo Okulicziaus-Kozaryno, Nijolės Adomavičienės ir Petro Kimbrio dvikalbis (lietuvių ir lenkų k.) leidinys yra antrasis „M. K. Čiurlionio korespondencijos“ tomas, kuriame rasite menininko 1907–1911 m. rašytus laiškus, skirtus artimiesiems ir bičiuliams, taip pat jų laiškus Čiurlioniui. Ši korespondencija atskleidžia menininko asmenybę, kūrybinius ieškojimus, kasdienybę ir santykius su aplinkiniais. Laiškus lydi išsamūs paaiškinimai ir komentarai, leidžiantys geriau suvokti ne tik Čiurlionio pasaulį, bet ir platesnį jo epochos kontekstą.

7. Čiurlionį ne tik kaip laiškų rašytoją, bet ir savitos literatūros kūrėją pažinti leidžia jau antrą kartą išleista Vytauto Landsbergio knyga „M. K. Čiurlionis. Žodžio kūryba“. Knygoje skaitytojams atsiskleidžia „trečiasis Čiurlionis“ – rašytojas, kūręs lenkiškai ir savo kūrybos nespausdinęs. Šią kūrybą leidinio leidinio autorius V. Landsbergis išvertė, atkūrė rekonstrukcijas, ypatingų redagavimų metodais, pasinaudodamas žinomais originalais, vertimais ir kitais šaltiniais, taip kviesdamas pažinti Čiurlionio literatūrinį palikimą.

IŠSKIRTINIS DĖMESYS – MUZIKINEI KŪRYBAI: LEIDINIAI PROFESIONALAMS

8. Muzikiniam Čiurlionio paveldui nusilenkia Lietuvos muzikos ir teatro akademijos daugiatomio leidinio „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Visi kūriniai“ pirmasis tomas – Simfoninė poema „Miške“. Šis daugiatomis leidinys – dalis pirmojo Lietuvoje vykdomo moksliniais tyrimais grįsto projekto, kurio tikslas – publikuoti visus kompozitoriaus muzikos kūrinius kuo artimesniu autentiškam pavidalui. Čia pateikiamuose Čiurlionio muzikos kūrinių tekstuose atsakyta ankstesnių redaktorių įrašytų dinamikos, tempo nuorodų ir artikuliacijos ženklų. Tai atveria naujų galimybių išsamiesiems muzikologiniams šių kūrinių tyrimams. Rengiant pirmąjį tomą buvo naudotasi pirminiais šaltiniais – Čiurlionio simfoninės poemos rankraščiu ir partičela. Simfoninės poemos „Miške“ natos yra redaguotos pagal kritinio leidimo (angl. *critically edited score*) reikalavimus, tad tai tikra dovana muzikos profesionalams.

9. Dariaus Kučinsko sudarytame „Chronologiniame Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos kataloge“ išsamiai ir visapusiškai sumuojamas Čiurlionio muzikos palikimas. Jame suregistuoti ir detaliai aprašyti visi šiuo metu žinomi kompozitoriaus autografa, amžininkų nuorašai, netgi kartu su Čiurlionio kūrinių amžininkų perrašyti kitų autorių opusai. Čia pateikiami duomenys apie daugiau kaip 100 anksčiau Čiurlionio kūrybos sąvaduose nemintų kūrinių ar jų fragmentų. Katalogą sudaro trys skyriai: rankraščiai, kūriniai, kiti muzikos užrašai (studijų užduotys, už(si)rašytos liaudies dainos, persirašyti kitų autorių kūriniai). Taip pat yra sudarytas neišlikusių rankraščių (ir kūrinių) skyrius. Priečiuose pateikiamos ankstesnės Čiurlionio muzikos kūrinių numeracijos (lyginamosios rodyklės), abėcėlinė pavadinimų ir pavardžių rodyklės.

10. Reikšmingą Čiurlionio palikimą fortepijoninės muzikos pasauliui pabrėžia Vytauto Landsbergio „M. K. Čiurlionio kūrinių fortepijonui. Visuma: II leidimas“. Naujai perleistame Čiurlionio fortepijoninių kūrinių rinkinyje pateikiami visi svarbiausi jo muzikiniai opusai, atskleidžiantys unikalų menininko stilių ir simbolistinę kūrybos dvasią. Šis leidimas pasižymi kruopščiai parengtu natų tekstu ir papildyta muzikologine informacija. Jis galėtų būti įdomus pianistams, muzikos studentams, pedagogams ir visiems besidomintiems Lietuvos muzikinio paveldo klasi-

ATPAŽINTI SAVE KINE: „SCANORAMOS“ REKOMENDACIJOS

Kasmet rinktinių kino patirčių dovanojantis Europos kino festivalis „Scanorama“ ir šiais metais kviečia atrasti dėmesio vertų filmų. Savo rekomendacijas specialiai „370“ skaitytojams pateikia festivalio programos koordinatore Gabriela Čemierys.

„Šių metų „Scanoramos“ šūkis – atpažink save. Atsispirdama nuo jo, dalijusi penkiais kinematografiniais žmogaus būties trapumo išgyvenimais. Atpažinęs šių sielų persmelkiančių egzistencinę įtampą ir atsidūręs jos akivaizdoje žmogus virsta laiko ir erdvės klajokliu, ieškančiu paguodos ryšyje su kitu, gamta, atmintimi... Jos neaptikęs apsislūpęs mūrinėmis sienomis, vildamasis egzistencinį nerimą palikti anapus jų“, – sako G. Čemierys.

TVIRTOVĖ

Rež. John Skoog

Šaltojo karo metais ūkininkas Karlas Goranas Personas, išgirdęs Švedijos Vyriausybės perspėjimus dėl sovietų armijos atakų, namuose ima statyti bunkerį, turėsiantį apsaugoti jį nuo artėjančio priešo. Metalu laužu tvirtinantis sienas, namas tampa panašus į keistą skulptūrą, o Persono pastangos apsaugoti ir kitus kaimo gyventojus sulaukia tik pajuokos. „Tvirtovė“ – švedų menininko Jono Skoogo apdovanojimų pelniusių vaizdo instaliacijos kinematografinis tęsinys. Iš gametražio debiuto herojus – XIX a. tikrai gyvenęs karo paranojos apsėstas ūkininkas, kurį filme įkūnija prancūzų kino žvaigždė Denisas Lavant'as.

NINO

Rež. Pauline Loquès

Nino išgirsta diagnozę, kurios nesitiki nė vienas 28-erių metų vyras. Po trijų dienų prasidės gydymas. Nuo penktadienio iki sekmadienio jis turi atlikti dvi gydytojų paskirtas nedideles užduotis. Kaip ir Agnès'ės Varda filmo „Kleo nuo 5 iki 7“ veikeja, Nino išgyvena nerimo ir nežinomybės kupiną laiką ir per šį vieną savaitgalį jis turi galimybę iš naujos perspektyvos pažvelgti į savo gyvenimą. Švelnus, režisierės asmenine patirtimi paremtas debiutas buvo apdovanotas Kanų programoje „Kritikų savaitė“.

+ +
Europos kino festivalis „Scanorama“ vyksta lapkričio 6–23 d.
Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje,
Marijampolėje, Alytuje, Gargžduose, Vilkaviškyje ir Visagine.
+ +

KELIONĖS IR DIENOS

Rež. Shō Miyake

Scenarijaus autorei Li – kūrybos blokas. Ji parašiusi vos kelias eilutes: „Vasara, pajūris. Mašina sustoja aklagatvyje.“ Nuo čia filme susipina dvi istorijos: viena vyksta vasarą Li vaizduotėje, kita – žiemą tikrame Li gyvenime, jai nustojus rašyti ir išvykus į kelionę. Lokarno konkurso nugalėtojo režisieriaus Shō Miyake'ės filmas – subtilus metapasakojimas apie vienatvę ir meilę, paremtas Yoshiharu Tsuge'ės mangomis „Ponas Benas ir jo Iglu“ ir „Vaizdas pajūryje“.

FJUMĖ ARBA MIRTIS!

Rež. Igor Bezinović

1919 m. Paryžiaus taikos konferencijai nusprendus atiduoti Fjumę (dabartinę Rijeką) Jugoslavijai, italų poetas, aristokratas ir generolas Gabriele D'Annunzio užėmė miestą, o galiausiai paskelbė karą savo šaliai. Šešiolika mėnesių trukusi okupacija atkuriama pasitelkiant Rijekos gyventojus ir stublinamus šimtmečio senumo archyvus. Pagrindinio prizo nugalėtojas Roterdamo kino festivalyje, atpasakodamas vieną keisčiausių pokarinės Europos epizodų, primena, kad radikalios ir fašistinės idėjos tėra per plauką nuo tikrovės.

PLAUKAI, POPIERIUS, VANDUO...

Rež. Truong Minh Quý, Nicolas Graux

Šešiasdešimties ponia Hau gimė oloje, Vietnamo pakrantėje. Apie jos gentį rūc, ilgus metus gyvenusių visiškoje izoliacijoje, pasaulis sužinojo tik 1959 m. Rūc kalbą šiandien moka vos keli šimtai genties gyventojų. Filme ponia Hau perduoda anūkam gimtąją kalbą ir dalijasi su jais nykstančios genties išmintimi, folkloru ir istorija, 16 mm juostoje ir garso takelyje režisieriams fiksuojant ir gyvą gamtos pasaulį, kuriuo ji žengia. Vienas iš filmo kūrėjų – „Viet ir Namą“ 2024 m. Kanuose pristatęs Truongas Minh Quý.

ELNIO RAGO MIŠKAS
PO ODA
Self-released

„Elnio rago miškas“ teigia, kad šiuo, jau trečiu, ilgagroju yra pagaliau išgroję savo skambesį ir galutinai atradę tai, kas juos paverčia „elniais“. Pirmiausia, džiugina, kad ilgos paieškos pagaliau atsipirko, o antra, taip, šis skambesys „elniams“ tikrai tinka. Atsargi „Šamano duktė“ ir net *post metal* link nuėjęs „A Downbeat Dream“ dar rodė grupę šiek tiek klaidžiojant po girias, tačiau „Po Oda“, ir ypač griežtesni šio albumo kupletai, nuteikė maloniai. Ne, tai nėra pozityvi muzika. Tai savotiška nusivylusio žmogaus kelionė po naktinį miestą, kuriame jis ieško paguodos ir pramogų, tačiau kartu supranta, kad tikros laimės tai jam nesuteiks (čia tokia mano asmeninė interpretacija). Šis herojaus vidinis pyktis, nuoskauda ir desperatiškas užsimiršimo siekis yra įpinamas į energingą 10-ojo dešimtmečio pabaigos alternatyvųjį roką ir visą tamsą iškentėti darosi ne taip sunku. Imdamiesi įkvėpimo iš *nu metal* bosinių partijų, metalinių būgnų ir ypač, bent jau man, „Queens of The Stone Age“, „elniai“ sugebėjo pagimdyti šešis naujo rūbo kūrinus ir tris, primenančius jų praeitį, kurios klausyti ir smagu, ir liūdna. Smagu, nes smagu, liūdna, nes... o kam panašiai nėra buvę. Sakykime taip, tai kaleidoskopas vakaro, kuris gal turėtų baigtis, bet tu vis dar esi visa gerkle jame. Dėl šių priežasčių ir įlenda albumas po oda, primindamas senas geras, o kartais ir labai blogas, o kartais ne senas, o tik ką buvusias dieneles ir nakteles, kurias kartais taip labai norisi pamiršti. Gal reikėtų išvažiuoti į kokį mišką...

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“, „Pakartot“)

78[★] 100

Y23B6
COLOUR CAST
Self-released, Pivonija Sound

Pavadinimas keistokas? Na, gerai, nuvarome katingą nuo klaviatūros ir... išgirstame, kad vienintelis pavadinimas tėra keistas. Pauliaus Balčyčio projektas „y23b6“ (taip ir laukiu išgirsti, kaip jį kokiame radijuje pristatys) yra klasikinis *shoegaze'o* albumas, lyg už langą nebūtų 2025-ieji, o kokie 1990-ieji, tiesa, ne lietuviški, ir dabar visi klausytų „My Bloody Valentine“, „Jesus & Mary Chain“ ir kitų į batus spoksančių kolektyvų, kuriuos jūs ir patys žinote. Tiesa, tai nereiškia, kad „Colour Cast“ derėtų numesti į kampą ir tiesiog grįžti prie klasikų, juk ne be reikalo šis albumas pastaruoju metu sulaukia nemažai pagyrų. Tiesa, vis dėlto klausydamas jaučiau, net nežinau, kaip pavadinti, gal išrasto dviračio trūkumo, nes šiame albume man pristigo pareiškimo, kuo „y23b6“ vis dėlto yra kitoks nei prieš trečdajį amžiaus *čartuose* klestėję kolegos ir kodėl dabar *shoegaze'as* turėtų būti tas žanras, kuris man ausis atvertų plačiau. Žinant, kad būtent šis stilius yra tiesiog gyvybiškai susijęs su laiku, lyg koks grandžas ar disko muzika, vis kyla mintis, o kodėl nebuvo galima padaryti šiek tiek kreiviau, vienur gal šiek tiek paprasčiau, kitur – kaip tik superinovatyviai, todėl „Colour Cast“ nuskamba kaip užmestas, kur nors stalčiuose ilgą laiką dulkėjęs darbas, o pati grupė jau yra seniai pakabinusi gitaras ant sienos, augina vaikus ir nustebina juos, kai šie pamato, kad tėvai kažkada varė rokenrolą. Todėl tolesniuose keliuose iš Pauliaus laukiu ir šios dienos įkvėpimų, ir tikiu, kad tuomet atsiras dar įvairesnių spalvų.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Pakartot“)

77[★] 100

MĖNESIO ALBUMAI

Manto Gudžinevičiaus nuotr.

KRISTIJONAS RIBAITIS
RIBÀ
Self-released

Kai nušlifuoji savo skambesį, tai ir gyventi darosi lengviau. Tokia nuotaika ketvirtąjį savo albumą „Ribà“ pasitinka K. Ribaitis, vis labiau toldamas nuo gitarų ir su visišku pasitikėjimu pasinerdamas į elektroniką. Tai, tiesą sakant, nestebina, nes vis dar būdamas savotišku alternatyviosios scenos dainuojančiuoju poetu, Kristijonas renkasi „Solo Ansamblio“, o ne kokios nors „Arbatos“ kelią. Taip pat nestebina, kad kompaniją viename iš kūrinių jam sudaro kitas bjaurusis dainuojamosios poezijos ančiukas Pijus Opera. Todėl „Ribà“ skamba, kaip čia tiksliau pasakyti, kokybiškai ir tvarkingai: kai kur elektroniniai ritmai itin suintensyvėja, kitur tradiciškai dainavimų keičia *à la* repavimas / *spoken word*, o galiausiai pajunti, kad albumas pralėkė smagiai, greitai ir be didesnių stabdžių. Tada kyla klausimas, gal tų stabdžių vieną, kitą kartą ir reikėjo... Vis dėlto postpankinis skambesys, bent man Kristijono atžvilgiu, jau pernelyg prilipęs, pernelyg jaukus, pernelyg kristijoniškas, todėl tikiu, kad su kitais darbais jau bus pasukta nelaukta kryptimi, galbūt lėtesne ar melancholiškesne. „Ribà“ laikyčiau ta... riba, po kurios jau galima pradėti save permąstyti, pergaltoti savo kūrybą, atsinaujinti ir transformuotis. O kol kas dalyvausime dar vienoje ribaitiškoje bakchanalijoje, kurioje nuotykių nestigs, o daugeliui ir labai patiks. Tik atsargiai, žinokite, kad viskas turi savo ribas. Arba, prisimenant Kristijono ūgį, lubas.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „Pakartot“)

79[★] 100

VALKOS
LAIKO KLAUSIMAS
Self-released

...O jei jau su „elniais“ išvažiuosite į tą mišką, tai kodėl jame neįbristi į kokias valkas ir nepaklysti, klausant juodmetalio? „Valkų“ albumas „Laiko klausimas“ yra pats tas šaltoms rudens naktims, kai norisi ko nors kankinančio ir klasikinio. Pristatydamas iš pirmo žvilgsnio klasikiniams kanonams pasiduodantį *black metal*, grupė įdomiai sujungia gana tolimą praeitį su modernumu. Iš vienos pusės, tai savotiškas pirmykštis metalas, kuriame aštraus ir energingo pankroko yra tiek pat kiek šaltos ir grėsmingos atmosferos, iš kitos pusės, jame gali rasti ramių momentų, kurie dvelkia *post, prog* ar dar kuriuo nors požanriu. Na, ir dar yra pridėdamas „Lipnių Macharadžos Pirštų“ perdirbinys (ar man vaidenasi, ar LMP vėl grįžo į madą). „Laiko klausimas“ yra toks nedidelis, bet savotiškai jaukus rinkinys, kuris neatvers naujų pragaro vartų, bet sušildys, o gal, tiksliau, sušaldys kiekvieną tam pasirengusią *dūšią*. Iš esmės klasikinės, bet, kaip minėjau, pavarijuotos kompozicijos glosto širdį būtent tuo paprastumu, kurio kartais pritrūksta ir kurio kartais pasiilgsti tik tuomet, kai jį išgirsti. Be to, visą vokalinę ataką atlieka moteriškas balsas, o šioje, dažnai vis dar mačistinėje, nors ir besikeičiančioje, subkultūroje girdėti tokį spieгимą ir kriokimą tikrai malonu. Visiems aišku, kad „Valkos“ yra nišinis kolektyvas nišiniams klausytojams, tačiau ši niša vis tiek tave paveikia tiek pasidomėti senienomis, tiek pažvelgti, kas dabar juodmetalyje vyksta, tiek galų gale pasišurpinti. Todėl šurpinkimės laisvai!

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“)

76[★] 100

PYPYPAS
LIŪDNA MZK
Self-released

Pilypas Gruzdzio iš grupės „Jauti“ mini albumas „Liūdna mzk“ (vis norisi sakyti „muzikikė“) pasirodė dar vasarą, tačiau, išklausęs darbą ir pažvelgęs pro langą, supranti, kad ta dozė melancholijos ir svajingumo su mažai saulės ir daug lietaus puikiai tiks ir visų „laukiamam“ lapkričiui. O ir pats darbas skamba labai *dabartiškai*, lyg Pilypas, ar geriau Pypypas, pasiklausė, ką dabar savo miegamuosiuose, palėpėse ir visose kitos namų pakriūtėse muzikuoja *champer pop* atlikėjai, kaip jungia jie tai su ambiente garsais, kokias svajas nori transliuoti, ir pasiūlė mums tautišką variantą. Nežinau, kaip jums, tačiau man tai skambėjo kaip šios akimirkos muzika, kuri rastų savo gerbėjų ir hipsteriškajame Pitchforke. Be to, smagu pastebėti, kad Pilypo muzika itin skiriasi nuo to, ką jis kuria su kolegomis grupėje „Jauti“. Ten valdo rokenrolas, o čia kūrėjas parodo savo ramiąją pusę ir, reikia pripažinti, kad yra jau antras jaučiamas narys po Džiugo Širvio, kuris ramiai sau gali ir soluoti. „Liūdna mzk“ yra paprastas, nuoširdus, labiau nuotaikos nei kokių nors kardinalių muzikinių išraiškų albumas, per 19 minučių koncentruotai išspinduliuojantis net, sakyčiau, vieną poįjtį, vieną nuotaiką, vieną atmosferą. Mini albumui to užtenka į valias. Tiesa, jei Pypypas nuspręstų keliauti link ilgesnio formato, jau neabejotinai tektų ieškoti daugiau spalvų ir pasiūlyti ne tik liūdno, bet ir linksmesnės, mąslesnės, energingesnės ar dar kokios mzk. Tačiau kol kas, kaip minėjau, šalta lapkričio popietei, lengvam pasivaikščiavimui po mišką ar ramiam puodeliui arbatos po lapus metančiu medžiu tokio darbo visiškai užtenka. Paklauskite, paliūdėkite, pamatysite.

(„Spotify“, „Youtube“, „Pakartot“)

77[★] 100

Studijuok užsienyje!

Nyderlandai
Suomija
Danija
Belgija
Švedija

- 1.** Užeik į www.kastu.lt
- 2.** Pasirink studijų programą
- 3.** Pildyk stojimo anketą!

8000

žmonių įstojo studijuoti
su Kastu pagalba.

96%

įstojimo garantija

Konsultacijos

NEMOKAMOS –

mūsų veiklą finansuoja
ES.

www.kastu.lt

www.011.lt

ieškai namų? Pradėk teisingai.

Konsultacija nemokama

Daugiau informacijos:

+370 698 01 170

